

مرکز تحقیقات اسلامی

اصفهان

گامی

الربما
علیهما صاب

www.

www.

www.

www.

Ghaemiyeh

.com

.org

.net

.ir

پانچ کوتاہ

«پہلے» سوال از احکام

جلد دوم

حضرت آیت اللہ العظمیٰ

صافی گلپایگانی

بِسْمِ اللَّهِ الرَّحْمَنِ الرَّحِيمِ

پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام

نویسنده:

آیت الله العظمی لطف الله صافی گلپایگانی

ناشر چاپی:

مسجد مقدس جمکران

ناشر دیجیتال:

مرکز تحقیقات رایانه‌ای قائمیه اصفهان

فهرست

۵	فهرست
۸	پاسخ به ۳۰۰ پرسش از احکام جلد ۲
۸	مشخصات کتاب
۸	اشاره
۱۴	مقدمه
۱۶	احکام تقلید
۱۷	احکام طهارت و نجاست
۱۷	اشاره
۱۸	وضو
۱۹	غسل
۲۰	اموات
۲۲	احکام نماز
۲۲	اشاره
۲۶	شک در نماز
۲۸	سجده
۲۹	نماز قضا
۳۰	نماز قضای پدر و مادر
۳۱	نماز مسافر
۳۲	نماز جماعت
۳۴	متفرقه نماز
۳۹	احکام روزه
۳۹	اشاره
۴۰	قضای روزه
۴۱	کفاره روزه

۴۲	متفرقه روزه
۴۴	احکام اعتکاف
۴۶	احکام زکات
۴۸	احکام خمس
۵۰	احکام حج
۵۰	استطاعت حج
۵۱	نیابت در حج
۵۲	احکام معاملات
۵۲	خرید و فروش
۵۳	شرکت
۵۴	رهن
۵۴	اجاره
۵۵	حواله
۵۶	ریا
۵۷	بانک ها
۵۸	نذر
۶۰	ضمان تصرف در مال غیر
۶۲	ضمان تصرف در بیت المال
۶۵	احکام خوراکی ها
۶۶	احکام عزاداری
۶۸	احکام خانواده
۶۸	ازدواج
۶۹	فسخ عقد
۷۱	شیر دادن و محرمیت
۷۲	متفرقه خانواده
۷۳	محرم و نامحرم

۷۵	صله رحم
۷۵	احکام ارث
۷۶	ارث دیه مقتول
۷۷	حدود
۷۸	احکام متفرقه
۸۲	احکام قرآن
۸۴	احکام امر به معروف و نهی از منکر
۸۶	درباره مرکز

مشخصات کتاب

سرشناسه: صافی گلپایگانی، لطف الله، ۱۲۹۸ -

عنوان و نام پدیدآور: پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش از احکام / لطف الله صافی گلپایگانی.

مشخصات نشر: قم: مسجد مقدس جمکران، ۱۳۹۰.

مشخصات ظاهری: ۲ جلد

شابک: ۱۰۰۰۰ ریال ۹۷۸-۹۶۴-۹۷۳-۳۱۷-۳

وضعیت فهرست نویسی: فاپا

یادداشت: کتاب حاضر در سالهای مختلف توسط ناشران متفاوت منتشر شده است.

موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه -- پرسش ها و پاسخ ها

موضوع: فقه جعفری -- رساله عملیه

شناسه افزوده: مسجد جمکران (قم)

رده بندی کنگره: BP۱۸۳/۹/ص ۲۴۳ پ ۲ ۱۳۹۰

رده بندی دیویی: ۲۹۷/۳۴۲۲

شماره کتابشناسی ملی: ۲۳۳۰۴۴۸

ص: ۱

اشاره

پاسخ کوتاه به ۳۰۰ پرسش از احکام / لطف الله صافی گلپایگانی

ص: ۲

مقدمه

بسم الله الرحمن الرحيم

روش و سیره عقلا در هر علمی پرسش از دانشمندان و کارشناسان همان علم بوده و هست و این روش در عمل، مورد تأیید و امضاء شارع مقدس نیز قرار گرفته است.

ارجاع پرسش کنندگان از ائمه علیهم السلام به اصحاب ثقه نظیر یونس بن عبدالرحمن، ابان بن ثعلب، ابابصیر، و ذکریا بن آدم در همین مسیر است.

و از آنجا که سؤالات فقهی با گسترش علوم و ارتباطات هر روزه فزونی می یابد و امکان دسترسی به همه آنها برای عموم فراهم نیست و از طرفی وجود اصطلاحات فقهی در کتب فقها عظام، بهره برداری از آن را برای طبقات مختلف غیر مقدور نموده است، لذا وجود مجموعه هایی از احکام فقهی برای استفاده عموم طبقات خصوصاً جوانان و دانش پژوهان عزیز ضروری به نظر می رسد، که بحمدالله در این مسیر اقداماتی در سال های اخیر انجام گرفته است. و از آن جمله «دفتر اول کتاب پاسخ کوتاه» بود که استقبال کم نظیر از آن ما را بر آن داشت که دفتر دوم را نیز بر همان شیوه تدوین و در اختیار مؤمنین قرار دهیم.

امید است این خدمت ناچیز مورد نظر و قبول قطب دایره امکان حضرت بقیه الله الاعظم امام عصر ارواحنا فداه قرار گیرد.

۱. آیا بزرگ خانواده، می تواند اعضای خانواده را به تقلید از مرجع منتخب خود وادار کند؟

هر کس در مسئله تقلید، باید طبق تکلیف شرعی خود عمل کند و اجبار دیگران به تقلید از شخص خاصی، صحیح نیست.

۲. حکم کسی که بدون تحقیق، از مرجع تقلید خانواده تقلید کرده، چیست؟

اگر با اطمینان به صحت تحقیق خانواده، مرجعی را اعلم تشخیص داده است، مانعی ندارد؛ در غیر این صورت، لازم است پس از تحقیق، به مرجع اعلم رجوع کند.

۳. تعبیرات «اقوی»، «بعید نیست» و «ظاهر آن است» که در رساله توضیح المسائل آمده اند، چه تفاوتی با هم دارند؟

اگر چه تعابیر مذکور از نظر فقهی بیانگر تفاوت هایی در ادله مسئله است، اما برای مقلد، حکم فتوا را دارد و باید مطابق آن عمل نماید.

۴. چنانچه فرش، نجس شده باشد، ولی فراموش کرده باشیم که کدام قسمت آن بوده، حال اگر با پای مرطوب روی آن راه برویم، آیا پایمان نجس می شود؟

اگر یقین ندارید که پای تر شما با قسمت نجس فرش برخورد کرده است، محکوم به طهارت است.

۵. آیا الکل صنعتی و الکل سفید پاک است؟

اگر از مُسکر مایع بالاصاله تهیه نشده باشد، و یا شک در این جهت داشته باشید، پاک است.

۶. آیا مگس یا حشره دیگری که از روی نجاست برخاسته و جای دیگری می نشیند، موجب نجاست آنجا می شود؟

چنانچه یقین نداشته باشید که عین نجاست، همراه حیوان بجای پاک منتقل شده است، محکوم به طهارت است.

۷. علی اللهی ها چه حکمی دارند؟

به طور کلی اگر کسی حضرت علیعلیه السلام را خدا و یا شریک خدا بداند، یا منکر ضروری دین باشد، کافر و نجس است.

۸. اگر موی صورت با ریشه آن کنده شود، پاک است یا نجس؟

پاک است.

۹. خون داخل تخم مرغ چه حکمی دارد؟

اگر خون در زرده تخم مرغ باشد، سفیده آن پاک است، اما اگر خون در سفیده آن باشد احتیاط واجب اجتناب از تخم مرغ است.

۱۰. آیامی توان قبل از اذان وضو گرفت و بعد با همان وضو نماز خواند؟

وضو گرفتن به قصد با طهارت بودن مستحب است. بنابراین، با این قصد می توان قبل از وقت نماز وضو گرفت و بعد از داخل شدن وقت نماز، با همان وضو، نماز خواند.

۱۱. آیا قبل از وضو خشک بودن اعضای وضو لازم است؟

خشک بودن صورت و دست ها قبل از انجام وضو لازم نیست، ولی محل مسح باید خشک باشد و اگر مرطوب است بقدری کم باشد که رطوبت مسح بر آن غلبه کند.

۱۲. آیا می توانیم با وضویی که برای خواندن قرآن گرفته ایم، نماز هم بخوانیم؟

بلی، تا آن وضو باطل نشده است، نماز و هر کاری را که نیاز به طهارت دارد، می توان با آن انجام داد.

۱۳. آیا دست مصنوعی را در وضو باید شست و پای مصنوعی را مسح کرد؟

شستن دست مصنوعی و مسح پای مصنوعی در وضو لازم نیست.

۱۴. برخی از مواقع، پس از وضو، شک در باطل شدن آن می کنم؛ چه وظیفه ای دارم؟

به شک اعتنا نکنید و تا یقین به باطل شدن وضو پیدا نکرده اید، محکوم به طهارت هستید و می توانید اعمالی را که نیاز به وضو دارند، انجام دهید.

۱۵. اگر چند غسل بر عهده انسان باشد، کدام یک را باید زودتر انجام دهد؟

رعایت ترتیب بین غسل ها واجب نیست؛ بلکه می توان همه غسل ها را در نظر گرفت و یک غسل به نیت همه آنها انجام داد و اگر غسل جنابت بر شخص واجب باشد، انجام غسل جنابت از سایر غسل ها کفایت می کند.

۱۶. آیا با غسل جنابت از حرام می توان نماز خواند؟

بلی، مانعی ندارد.

۱۷. گاهی قبل از بول یا بعد از آن، مایع غلیظی خارج می شود؛ آیا این مایع، حکم منی را دارد؟ اگر شک داشته باشیم رطوبتی که خارج شده، منی است یا غیر آن، چه وظیفه ای داریم؟

اگر علائم منی را که در رساله توضیح المسائل نوشته شده، نداشته باشد، غسل لازم نیست و به شک خود توجه ننمایید.

۱۸. دختری غسل جنابت از استمناء بر عهده داشته ولی بدلیل آن که اصلا ملتفت مسأله نبوده که جنب شده، غسل نکرده است، و مدتی در همان حال نماز خوانده، تکلیف او چیست؟

طهارت شرط واقعی برای نماز است، و باید تمام نمازهایی که بدون غسل جنابت خوانده است، قضا نماید.

۱۹. اگر کسی یقین کند که همراه ادرار یک یا چند قطره منی از او خارج شده است، آیا باید غسل جنابت انجام دهد؟

بلی، با علم به خروج منی به همراه ادرار، غسل بر او واجب است.

۲۰. آیا رفتن خانمی که در ایام عادت است، به زیارت اهل قبور،

مجالس روزه و حرم ائمه علیهم السلام جایز است؟

رفتن حائض به مجلس روزه در غیر مسجد و زیارت اهل قبور مانعی ندارد؛ اما توقف در حرم ائمه علیهم السلام (اطراف ضریح مطهر) اشکال دارد؛ ولی می توانند در رواق های حرم توقف نمایند.

۲۱. آیا اسراف در آب، موجب بطلان غسل می شود؟

هر چند اسراف جایز نیست، اما موجب بطلان غسل نمی شود.

۲۲. خانمی که روز هفتم عادت غسل می کرده، و در بعضی مواقع پس از غسل، تا روز دهم لک بینی داشته، لکن غسل مجدد نمی کرده است، نماز و روزه هایی که انجام داده است چه حکم دارد؟

تمام نمازهایی را که بدون غسل مجدد خوانده، باید قضا کند، و نسبت به روزه، اگر علم به حائض بودن نداشته، روزه ها قضا ندارد.

۲۳. موقع شستن طرف راست بدن در غسل، آب به طرف چپ هم می رسد؛ آیا اشکال دارد؟

خیر؛ اشکال ندارد.

۲۴. غسل جنابت با چه چیز باطل می شود؟

اگر شخصی که غسل جنابت کرده، یکی از کارهایی را که وضو را باطل می کند، انجام دهد، باید برای عبادات بعدی که نیاز به طهارت دارد، وضو بگیرد.

اموات

۲۵. آیا می توان ثواب تمام اعمال مستحبی را براموات هدیه نمود؟

ص: ۱۳

بلی مانعی ندارد؛ می توانید پس از انجام عمل مستحبی، ثواب آن را هدیه کنید و نیز می توانید اصل عمل مستحبی - مثل نماز، روزه، صله رحم، عیادت مریض و... - را به نیابت از میت بجا آورید.

۲۶. شرکت در مراسم ختم کسی که خودکشی کرده، چه صورتی دارد؟

خودکشی از گناهان کبیره است؛ اما شرکت در مراسم تشییع و ترحیم کسی که خودکشی کرده، مانعی ندارد.

۲۷. آیا حجله هایی که برای اموات می گذارند و گل های طبیعی که روی جنازه و قبر می ریزند، مصداق تبذیر نیست؟

قدر مسلم آن است که اگر پول آنها را صرف صدقات برای میت کنند، از جهات متعدد، بهتر و موجب ثواب برای میت است.

۲۸. مخارج مراسم یادبود پدر را چه کسی باید پردازد؟

مخارج واجبه غسل و کفن و دفن از اصل مال برداشته می شود، و نسبت به مخارج مراسم اگر وصیت کرده است، از ثلث اموال او می پردازند و اگر وصیت نکرده، از سهم صغیر نباید مصرف شود و بقیه ورثه، نسبت به سهم خود اختیار دارند.

۲۹. اگر نجاست لباس یا بدن را فراموش کنیم، و نماز بخوانیم، قضا دارد یا خیر؟

در صورت فراموشی نجاست، نماز باطل است، و چنانچه وقت باقی است، دوباره بجای آورید، و اگر وقت گذشته است، قضا کنید.

۳۰. جوراب من نجس بود و قصد داشتم در موقع نماز بیرون بیاورم، ولی فراموش کردم، چند روز با آن نماز خواندم، آیا لازم است همه نمازهایم را قضا کنم؟

قضای نمازها لازم نیست؛ زیرا جوراب معمولی به تنهایی ساتر عورت نیست و اگر نجس باشد، برای نماز اشکال ندارد، بلی اگر با عرق کردن، پا نیز نجس شود، نماز باطل می شود.

۳۱. آیا نماز خواندن بر روی فرش ابریشمی، برای مردان صحیح است؟

مانعی ندارد.

۳۲. اگر شخصی به اندازه چهار رکعت به اذان مغرب وقت داشته باشد، نسبت به نماز ظهر و عصر، چه وظیفه ای دارد؟

اگر نمازش شکسته نباشد، باید ابتدا نماز عصر را به نیت ادا بخواند و پس از آن، قضای نماز ظهر را بجای آورد.

۳۳. اگر به واسطه عذری نماز مغرب و عشا را تا نصف شب نخوانده باشیم، بعد از نیمه شب با چه نیتی بخوانیم؟

بنا بر احتیاط واجب، باید تا قبل از اذان صبح، بدون این که

نیت ادا و قضا کنید، به قصد انجام تکلیف، نماز را بجا آورید.

۳۴. خواندن سهوی سوره در نماز احتیاط چه حکمی دارد؟

اشکال ندارد و نماز احتیاط را باطل نمی کند.

۳۵. نمازهای روزانه در قطب که شش ماه روز و شش ماه شب است، چگونه خوانده می شود؟

نمازها را باید مطابق افق نزدیک ترین محلی که روز و شب طبیعی دارد، بخوانند، و یا مطابق افق مناطق معتدل عمل کنند.

۳۶. آیا بلافاصله پس از گفتن اذان صبح می توانیم نماز صبح را بخوانیم؟

ملا-ک شروع نماز صبح اطمینان به طلوع فجر است پس اگر با شنیدن اذان اطمینان به دخول وقت پیدا شود، می توان نماز خواند، هر چند مقداری تأخیر برای رعایت احتیاط، مطلوب است.

۳۷. پایان وقت نماز عصر، غروب آفتاب است یا مغرب؟

پایان وقت نماز عصر، که فوت نماز محقق می شود، وقتی است که تا مغرب شرعی وقت وافی به اداء یک رکعت نباشد. (مغرب شرعی زمانی است که قرمزی آسمان در طرف مشرق از بالای سر بگذرد).

۳۸. اگر شخصی بعد از نماز متوجه شود که وضو یا غسلش باطل بوده است، چه وظیفه ای دارد؟

نمازهایی را که با وضو یا غسل باطل بجا آورده است، باید اعاده یا قضا نماید.

۳۹. اگر در نماز بعد از خواندن قسمتی از سوره، بقیه آن را

فراموش کنیم، تکلیف چیست؟

آن سوره را رها کنید و سوره دیگری بخوانید و نماز صحیح است.

۴۰. اگر قسمتی از حمد و سوره را در نماز ظهر بلند خواندیم و قبل از رکوع متوجه شدیم که باید آهسته می خواندیم، آیا دوباره خواندن حمد لازم است؟

تکرار لازم نیست و بقیه آن را آهسته بخوانید.

۴۱. کسی که نماز را به صورت خوابیده می خواند، روبه قبله بودن او چگونه است؟

باید به پهلوئی راست بخوابد، طوری که جلوی بدنش روبه قبله باشد و اگر ممکن نیست باید به پهلوئی چپ بخوابد که جلوی بدنش روبه قبله باشد و اگر این را هم نمی تواند، باید به پشت بخوابد که کف پایش رو به قبله باشد.

۴۲. اگر کسی جواب سلام را در نماز ندهد، نمازش باطل می شود؟

خیر، نماز باطل نیست؛ هر چند جواب سلام در حال نماز نیز واجب و ترک آن گناه است.

۴۳. بجای «بِحَوْلِ اللَّهِ وَقُوَّتِهِ»، در هنگام بلند شدن، گفتن «یا حی یا قیوم»، چه صورتی دارد؟

جمله «یا حی یا قیوم» را به قصد ذکر وارد (یعنی ذکرى که از طرف معصوم علیه السلام در این مورد دستور داده شده)، نباید گفت؛ ولی به قصد مطلق ذکر، اشکال ندارد.

۴۴. آیا بالا بردن دست ها در موقع تکبیره الاحرام، واجب است؟

خیر، بالا بردن دست ها تا مقابل گوش، مستحب است.

۴۵. آیا در قنوت نماز وتر، اگر جزء چهل نفری که دعا می کنیم نام افرادی را ببریم که مسلمان معصیت کار هستند، اشکال دارد؟

دعا برای مسلمان معصیت کار، در نماز و بعد از نماز، اشکال ندارد.

۴۶. اگر کسی که وارد مسجد می شود، سلام کند، جواب دادن به او بر چه کسی واجب است؟

اگر به جمع سلام کند، بر همه واجب است که جواب او را بدهند ولی اگر یک نفر جواب دهد، از بقیه ساقط است.

۴۷. آیا برای جلوگیری از حواس پرتی، می توان نماز ظهر و عصر را بلند خواند؟

خیر، برای این منظور به معانی جملات توجه کنید و اگر خود را در محضر خداوند قادر متعال ببینید، قطعاً توجه بیشتری پیدا می کنید؛ ضمناً خواندن نماز در محل خلوت، نگاه به مَهر در حال قیام و انجام مستحبات نیز توصیه شده است.

۴۸. وقت کافی برای خواندن نمازهای نافله نداریم؛ برای درک آن چه پیشنهادی می کنید؟

نماز نافله را می توانید در حال راه رفتن و بدون رعایت جهت قبله بخوانید و رکوع و سجود آن را هم با اشاره انجام دهید تا از ثواب آن بهره مند شوید.

۴۹. قیام متصل به رکوع، که از ارکان نماز است، ایستادن قبل از رکوع است یا بعد از رکوع؟

قیام متصل به رکوع، قیام قبل از رکوع است (از حالت ایستاده به رکوع رفتن است) و اما ایستادن بعد از رکوع، هر چند واجب است، اما رکن نماز نیست.

۵۰. در هنگام نماز، اگر چشم هایم بسته باشد، بیشتر حواسم به نماز جمع می شود؛ آیا اشکال دارد؟

بستن چشم در حال نماز مکروه است؛ ولی نماز را باطل نمی کند.

۵۱. اگر در تشهد اول از روی اشتباه فقط «السلام علیک ایها النبی و رحمه الله و برکاته» بگوییم، سجده سهو لازم می شود؟

در مورد سؤال، سجده سهو واجب نیست.

شک در نماز

۵۲. اگر بعد از تمام شدن نماز ظهر، شک کنیم که سه رکعت خوانده ایم یا چهار رکعت، چه وظیفه ای داریم؟

به شک خود اعتنا نکنید.

۵۳. اگر در سجده یا پس از سر برداشتن از مهر، شک کنیم که یک سجده انجام داده ایم یا دو سجده، وظیفه چیست؟

در مورد سوال لازم است سجده دیگری را انجام دهید، تا یقین به انجام دو سجده حاصل شود.

۵۴. اگر در حال قرائت تسییحات اربعه، شک در تعداد سجده های رکعت قبل کردیم، چه وظیفه ای داریم؟

در مورد سؤال، به شک خود اعتنا نکنید، و نماز را ادامه دهید.

۵۵. اگر در تعداد رکعات نماز صبح شک کنیم، آیا می توانیم بنا را بر دو بگذاریم؟

شک در رکعات نمازهای دو رکعتی و سه رکعتی، موجب بطلان نماز می گردد؛ بنابراین، در مورد سؤال، اگر پس از کمی

تأمل، ظنّ به یک طرف پیدا نکردید، نماز باطل است و باید دوباره آن را بجای آورید.

۵۶. اگر در حال خواندن سوره قل هو الله، شک کردم که حمد را خوانده ام یا نه، آیا تکرار حمد لازم است؟

لازم نیست، و بطور کلی هر گاه مشغول ذکر یا فعلی از افعال نماز بودید و در ذکر یا عمل قبلی شک کردید، به شک خود اعتنا نکنید؛ مثلاً اگر در وقت خواندن سوره حمد، در تکبیره الاحرام شک کردید؛ یا در سجده، شک در بجا آوردن رکوع نمودید و یا در وقت گفتن سلام نماز، در تشهد، شک کردید به شک خود اعتنا نکنید و در اصطلاح فقهی، این شک، «شک در چیزی است که محل آن گذشته است».

۵۷. اگر پس از گفتن یکی از کلمات نماز، در صحیح ادا کردن آن کلمه شک کنم، چه وظیفه ای داریم؟

پس از گفتن اذکار نماز یا قرائت حمد و سوره، اگر در صحیح گفتن آن شک کردید، به شک خود اعتنا نکنید.

۵۸. در حال سجده، شک کردم که سجده آخر نماز است یا سجده شکر؛ چه کاری باید انجام دهم؟

پس از برخاستن از سجده، تشهد و سلام را بگویید؛ زیرا در این صورت، اگر سجده آخر بوده، به وظیفه خود عمل کرده اید و اگر در واقع، سجده شکر بود، تشهد و سلام اضافی ضرری به نماز نمی رساند.

۵۹. اگر پس از اذان مغرب نسبت به خواندن نماز ظهر و عصر شک کردیم، قضای آن لازم است یا خیر؟

در مورد سؤال که شك در انجام نماز، بعد از گذشتن وقت آن حاصل شده است، خواندن قضای آن لازم نیست.

سجده

۶۰. کسانی که روی صندلی و میز نماز می خوانند آیا در موقع سجده لازم است که نوک انگشت شست پا روی زمین باشند؟.

بلی لازم است.

۶۱. بعضی از کسانی که نماز را نشسته می خوانند، برای سجده مَهر را برداشته و به پیشانی می چسبانند، آیا این کار صحیح است، یا باید پیشانی روی مهر بیاید؟

اگر بتوانند باید با استفاده از میز و مانند آن، محل سجده را بالا بیاورند؛ و اگر به این مقدار هم نمی توانند خم شوند، مَهر را با دست بالا آورده، پیشانی را بر آن بگذارند.

۶۲. شخصی که قادر به سجده کردن نیست، چه وظیفه ای دارد؟

می تواند مهر را بر روی جای بلند مثل میز قرار دهد و بر آن سجده نماید.

۶۳. اگر آیه سجده دار را از رادیو یا نوار بشنویم سجده واجب است یا خیر؟

در شنیدن مستقیم آیه، اگر چه از طریق رادیو باشد، سجده واجب است و در شنیدن از نوار حکم سجده، بنابر احتیاط است.

۶۴. اگر ترجمه آیه سجده دار را بشنویم، آیا سجده واجب می شود یا خیر؟

با شنیدن ترجمه آیه سجده دار، سجده واجب نمی شود.

۶۵. اگر در هنگام سجده غیر نماز، آیه سجده را بشنویم، چه وظیفه ای داریم؟

باید سر از سجده برداشته، مجدداً به سجده بروید.

۶۶. اگر علاوه بر هفت عضوی که در سجده، واجب است روی زمین باشد، عضو دیگری هم روی زمین قرار گیرد، مثل آرنج، سجده چه صورت دارد؟

مانعی ندارد، و سجده او صحیح است.

۶۷. آیا سجده بر روی سنگ فرش های مسجد که از سنگ چینی، مرمر و... می باشد، صحیح است یا باید از مهر استفاده نمود؟

سجده بر سنگ های مذکور صحیح است.

نماز قضا

۶۸. آیا قضای هر نماز حتماً باید در وقت آن خوانده شود؟

قضای نماز را در هر زمانی می توانید بجا آورید، و لازم نیست در وقت آن باشد.

۶۹. بعد از سن تکلیف بعضی از نمازهایم را درست انجام نداده ام، الان چگونه باید آن ها را قضا کنم؟

هر مقدار از نمازهایتان را که یقین دارید بجا نیاورده اید یا درست انجام نداده اید، باید قضا کنید. می توانید قضای نمازها را به تدریج انجام دهید.

۷۰. کسی که قبل از تمام شدن پانزده سالگی بعضی علائم بلوغ در او ظاهر شده، ولی پس از پانزده سالگی مشغول نماز و روزه شده، آیا قضای نماز و روزه بین بلوغ جنسی تا تمام شدن پانزده سال قمری بر او واجب است؟

بلی، قضای نماز و روزه بر او لازم است و با فرض این که ترک روزه به جهت جهل به بلوغ بوده، قضای تنها کافی است و کفاره ندارد.

نماز قضای پدر و مادر

۷۱. اگر کسی برای خواندن یک سال نماز میت اجیر شود و قبل از اتمام نمازهای قضا بمیرد، ورثه چه وظیفه ای دارند؟

ورثه میت باید برای نمازهایی که می دانند اجیر بجا نیاورده، دیگری را اجیر نمایند؛ بلکه برای نمازهایی هم که احتمال می دهند بجا نیاورده، بنا بر احتیاط واجب باید اجیر بگیرند. درباره وظیفه ورثه شخص اجیر نسبت به اجرتی که گرفته و وظیفه خود را انجام نداده، به توضیح المسائل، مسئله ۱۵۵۷ مراجعه نمایید.

۷۲. قرائت نماز پدر و مادرم صحیح نیست؛ آیا پس از فوت آنها باید همه نمازهایشان را قضا کنم؟

اگر قادر به اصلاح قرائت خود نیستند، به همان صورت که می خوانند، کافی است و قضا ندارد.

۷۳. قضای نماز پدر برعهده پسر بزرگ تر است؛ اگر پسر بزرگ تر مقید به امور شرعی نیست، تکلیف نماز قضای میت چه می شود؟

با وجود پسر بزرگ تر، قضای نماز پدر بر سایر ورثه واجب نمی شود؛ هر چند پسر بزرگ آن را انجام ندهد؛ البته سایر ورثه می توانند نسبت به پدر احسان کرده، قضای نمازهای او را بجای آورند.

۷۴. مسافری که می داند ده روز در محلی می ماند، آیا لازم است قصد ماندن هم بکند؟

همین اندازه که بنا دارد ده روز در محل بماند، قصد است و کفایت می کند و نماز او تمام است.

۷۵. کسی که به خاطر سفر شغلی نمازش تمام است، اگر برای تفریح یا زیارت یا کار شخصی دیگری به محل کار بیاید نمازش چگونه است؟

در سفر به محل کار برای غیر جهت شغل، نماز شکسته است.

۷۶. وطن اولیه پدرم شهرستان بوده است؛ ولی من در تهران متولد شدم و رشد کرده ام؛ اگر برای دیدن بستگان به آن شهرستان بروم، نمازم شکسته است یا تمام؟

در مورد سؤال، در مسافرت به وطن قبلی پدر، حکم مسافر را دارید و بدون قصد ده روز، نماز شما شکسته است.

۷۷. اساتید و کارمندانی که برای کار در کمتر از ده روز به سفر می روند، نمازشان چگونه است؟

در غیر سفر اول، نماز تمام و روزه صحیح است.

۷۸. کسی که از وطن اعراض کرده و قصد زندگی در آن محل را ندارد، ولی خانه شخصی خود را در آنجا فروخته است، در هنگام مسافرت به آنجا، نمازش تمام یا شکسته است؟

با فرض اعراض، نماز او شکسته است و داشتن خانه در آن محل اثری در این جهت ندارد.

۷۹. دانشجویی که وطن و محل تحصیل او بیش از چهار فرسخ

شرعی (تقریباً ۲۲/۵ کیلومتر) فاصله دارد و ده روز در محل تحصیل و وطن نمی ماند، نماز و روزه اش چگونه است؟
در غیر سفر اول، نماز تمام و روزه صحیح است.

۸۰. آیا زن در انتخاب وطن، مستقل است یا تابع شوهر است؟

اگر بنا دارد با شوهر زندگی کند، تبعیت، قهری است و وطن شوهر، وطن او محسوب می گردد.

۸۱. شوهر از وطن قبلی اعراض نکرده، ولی زن در شهر دیگر زندگی می کند، اگر به وطن قبلی شوهر برود باید در آنجا نماز را تمام بخواند یا شکسته؟

در فرض سؤال که زوجه با همسر خود در وطن سابق او زندگی نکرده است، وطن زن محسوب نمی شود، و حکم مسافر را دارد.

نماز جماعت

۸۲. اگر امام جماعتی را عادل ندانیم، آیا لازم است به دیگران هم تذکر دهیم؟

برای کسی که امام جماعت را عادل نمی داند، اقتدا صحیح نیست؛ اما اعلان به دیگران، هتک او است و جایز نیست.

۸۳. دانشجویانی که در دانشگاه نماز آنها شکسته است، آیا بهتر است نماز را اول وقت به جماعت بخوانند یا عصر که به وطن برمی گردند، کامل بخوانند؟

در اول وقت به جماعت بخوانند، بهتر است.

۸۴. اگر احتمال بدهیم که بعضی بدون وضو در نماز جماعت شرکت کرده اند، آیا می توانیم اقتدا کنیم؟

احتمال وضو نداشتن یا بطلان وضوی حاضرین در جماعت، ضرر ندارد و این گونه وسوسه ها، نباید مانع از شرکت در جماعت گردد.

۸۵. اگر پیش از تمام شدن حمد و سوره امام، به جهت عذری، نیت فرادی کنیم، چه وظیفه ای داریم؟

باید مقداری از حمد و سوره را که امام هنوز نخوانده، بخوانید، بلکه بنا بر احتیاط تمام حمد و سوره را بخوانید.

۸۶. هنگام اقامه جماعت، نماز خواندن به صورت فرادی چگونه است؟

چنانچه فرادی خواندن نماز، ظهور در تفسیق امام جماعت داشته باشد، جایز نیست و نماز هم باطل است.

۸۷. گاهی در مسجد مشغول نماز فرادی هستیم که جماعت تشکیل می شود؛ آیا می توانیم در بقیه نماز از فرادی به جماعت عدول کنیم؟

خیر، در نمازی که به نیت فرادی شروع کرده اید، نمی توانید به جماعت ملحق شوید.

۸۸. آیا نماز مستحبی را می توان به نماز واجب امام اقتدا نمود؟

خیر، در نماز مستحبی اقتدا جایز نیست.

۸۹. در صورتی که رکعت سوم امام، رکعت دوم ما باشد، نسبت به حمد و سوره چه وظیفه ای داریم؟

در این صورت، مأموم باید حمد و سوره را آهسته بخواند؛ اگر چه در نماز مغرب و عشا باشد.

۹۰. نماز ظهر را فرادی خوانده ام؛ اگر جماعت تشکیل شود، آیا می توانم همان نماز ظهر را به جماعت اقتدا کنم؟

بلی، مانعی ندارد.

۹۱. در نماز جماعت، وقتی امام مشغول تشهد یا سلام است و مأموم برای ادامه نماز برمی خیزد، باید حمد و سوره را بلند

بخواند یا آهسته؟

باید به وظیفه خود عمل نماید؛ یعنی مرد در نمازهای مغرب، عشا و صبح، حمد و سوره را بلند و در نمازهای ظهر و عصر،

آهسته بخواند.

۹۲. اگر امام جماعت نماز قضای خود یا دیگری را می خواند، آیا می شود به او اقتدا نمود؟

بلی، در صورتی که نماز قضای یقینی باشد، می شود به او اقتدا نمود؛ اما اگر نماز را احتیاطاً قضا می کند، نمی شود به او اقتدا

کرد.

۹۳. اگر بانی یا هیئت امناء مسجد راضی به نماز خواندن شخصی در آن مسجد نباشند، نمازش چه صورتی دارد؟

نماز خواندن در مسجد، موکول به اجازه متولی و بانی مسجد نیست و نماز مذکور صحیح است.

متفرقه نماز

۹۴. کمک به مسلمانی که نمی دانیم نماز می خواند یا خیر، چه حکمی دارد؟

دادن صدقات به او مانعی ندارد.

ص: ۲۷

۹۵. بیدار شدن برای خواندن نماز شب در خوابگاه مشکل است؛ چه راهی را پیشنهاد می کنید؟

بیدار شدن قبل از اذان صبح و خواندن نماز شب در آن وقت، ثواب فراوان دارد و در رشد معنوی انسان مؤثر است. ولی اگر به هر علتی در سحر بیدار نمی شوید، می توانید نافله شب را قبل از خواب به جا آورید، و یا در روز بعد قضا کنید.

۹۶. گاهی اوقات علاقه زیادی برای انجام عبادت دارم؛ ولی پس از مدتی این حالت تغییر می کند؛ چه کار کنم که آن حالت باقی بماند؟

واجبات را حتماً انجام دهید و مستحبات را هر وقت آمادگی داشتید، به جا آورید و از خداوند متعال توفیق بیشتر طلب کنید. انشاءالله موفق خواهید شد. ضمناً توصیه می شود به غذایی که می خورید، (به لحاظ پاک و حلال بودن آن) و اعمالی که انجام می دهید، توجه بیشتری داشته باشید.

۹۷. کسی که نماز میت را با جماعت می خواند، ولی ذکرهای نماز را نمی گوید، نمازش چه صورت دارد؟

نماز مأموم در نماز میت، در صورتی صحیح است که اذکار واجب را بگوید.

۹۸. شخصی پس از نماز مغرب و عشا یا ظهر و عصر یقین می کند که یکی از نمازهایش باطل بوده ولی نمی داند کدامیک از آنها است؛ وظیفه او چیست؟

در نماز مغرب و عشا، هر دو را باید اعاده کند و در ظهر و عصر، یک نماز چهار رکعتی به نیت ما فی الذمه بخواند، کافی است.

۹۹. برخی از فرقه های منحرف می گویند در موقع گفتن «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»، باید صورت مرشد و قطب را تصوّر کنیم و مورد خطاب قرار دهیم، نماز با این عقیده چه صورتی دارد؟

مخاطب قرار دادن غیر خدا در نماز، مبطل نماز است و چنین تصوّراتی فاسد و شرک است.

۱۰۰. اگر کسی مشروب بخورد، تا چند روز نمی تواند نماز بخواند؟

نماز در هر شرایطی واجب است؛ و اگر نماز را ترک کند، معصیت کرده، و قضای آن را باید بجا آورد. بلی در حال مستی و عدم التفات، نماز او صحیح نیست و آنچه در روایت آمده که تا چهل روز نماز او قبول نمی شود، یعنی ثواب برای او نوشته نمی شود.

۱۰۱. اگر نماز برای غیر خدا جایز نیست، پس چرا به خواندن نماز امام زمان علیه السلام تأکید می شود؟

نماز برای غیر خدا باطل و شرک است لکن این نماز هم برای خدا است و انتساب این نماز به آن حضرت، به جهت آن است که حضرت ولی عصر علیه السلام این نماز را برای رفع مشکلات به بعضی از شیعیان تعلیم فرموده اند و این دو رکعت نماز، باید به قصد قربت و برای خداوند خوانده شود و در تکرار آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ»، کسی به غیر از خداوند متعال در نظر گرفته نشود؛ البته توسل به ذیل عنایات آن حضرت پس از خواندن نماز، موجب اجر و ثواب و برآورده شدن حاجات می باشد؛ انشاء الله.

۱۰۲. کسی که اگر برای نماز بیدارش کنیم، ناراحت می شود، آیا

بیدار کردن او جایز است؟

اگر عمداً خوابیده که نماز نخواند، از باب نهی از منکر و با وجود شرایط آن، لازم است او را بیدار کنید و در غیر این صورت، اگر راضی نباشد، بیدار کردن او اشکال دارد.

۱۰۳. عادت کرده ام که در وقت ایستادن پاهایم را کج بگذارم؛ آیا این کار برای نماز اشکال دارد؟

در فرض سؤال نماز صحیح است، بلی مستحب است در حال قیام، انگشتان پا به طرف قبله باشد.

۱۰۴. نماز امام زمان علیه السلام مخصوص مسجد جمکران است یا در جای دیگر هم می توان خواند؟

نماز امام زمان علیه السلام اختصاص به مسجد جمکران ندارد و در هر جای دیگری هم می توان با قصد تقرب به خداوند بجای آورد. در کتاب مفاتیح الجنان آمده است که از طرف امام زمان علیه السلام نوشته ای صادر شد که در آن آمده بود: هر کس حاجتی را از خداوند بخواهد، شب جمعه بعد از نیمه شب غسل کند و در محل نمازش به مناجات مشغول شود و دو رکعت نماز بخواند؛ به آیه «إِيَّاكَ نَعْبُدُ وَإِيَّاكَ نَسْتَعِينُ» که رسید، صد بار تکرار کند و در مرتبه آخر حمد را تمام کند و قل هو الله را یک مرتبه بخواند و ذکر رکوع (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْعَظِيمِ وَبِحَمْدِهِ) و سجده (سُبْحَانَ رَبِّيَ الْأَعْلَى وَبِحَمْدِهِ) را هفت بار تکرار کند و رکعت دوم را هم مانند اول بخواند و بعد از آن دعائی نقل شده است.

۱۰۵. هم غذا شدن و معاشرت با افرادی که نماز نمی خوانند و روزه نمی گیرند، چگونه است؟

اگر ترک نماز و روزه، از روی بی‌مبالاتی باشد، رفت و آمد با آنها مانعی ندارد؛ اما اگر رفت و آمد موجب تأثیرپذیری شما می‌شود، قطع آن لازم است، و با وجود شرائط، نهی از منکر واجب است.

۱۰۶. آیا مصافحه بعد از نماز مستحب است؟

به طور کلی، مصافحه مؤمنین با یکدیگر مستحب است و مصافحه بعد از سلام و فراغت از نماز هم اشکال ندارد؛ هر چند روایت به خصوصی در این مورد بنظر نرسیده است.

ص: ۳۱

۱۰۷. آیا گوش کردن به موسیقی و نگاه به نامحرم، روزه را باطل می کند؟

گناهان مذکور روزه را باطل نمی کند؛ لکن ثواب آن را کاهش می دهد. در روایات آمده است که روزه گرفتن، فقط پرهیز از خوردن و آشامیدن نیست؛ بلکه باید چشم، گوش، زبان، قلب و سایر اعضا نیز روزه باشند و از ارتکاب خلاف و گناه حفظ شوند تا ثواب روزه کامل به شخص داده شود.

۱۰۸. شخصی در ماه رمضان غسل را به صورت صحیح انجام نداده است، مثلاً سحر غسل کرده و در روز متوجه مانعی بر روی دست شده، نسبت به روزه اش چه وظیفه ای دارد؟

روزه او صحیح است، باید پس از برطرف کردن مانع، غسل را تکمیل و قضای نمازی را که با غسل ناقص انجام داده، بجا آورد.

۱۰۹. اگر در شب ماه رمضان جنب شویم تا کی می توانیم غسل را تأخیر بیندازیم؟

برای گرفتن روزه رمضان و قضای آن، باید قبل از اذان صبح غسل نمایید و در روزه های مستحبی، واجب نیست غسل را قبل از اذان صبح انجام دهید.

۱۱۰. خلبانی که مسیر پروازی او در جهت طلوع خورشید یا درخلاف جهت آن است، وضعیت روزه او چگونه است؟

افطار و سحر خود را مطابق مکانی که در آن قرار می گیرد، انجام دهد.

۱۱۱. افطار روزه مستحبی در بعد از ظهر چه صورتی دارد؟

روزه مستحبی را در هر موقع از روز می توان افطار کرد.

۱۱۲. شخصی روزه می گیرد؛ اما بعد از ظهرها مبتلا به سر درد شدید می شود؛ آیا روزه گرفتن برای او واجب است یا نه؟

اگر سر دردی است که قابل تحمل نیست، روزه واجب نیست؛ ولی اگر با مراعات بعضی امور، مثل استراحت بیشتر و یا خوردن دارو در شب، قابل تخفیف باشد، روزه واجب است.

۱۱۳. اگر سحر ماه رمضان جنب باشم، و فرصتی هم برای غسل کردن نداشته باشم، چه کنم؟

اگر در تنگی وقت قبل از اذان صبح، تیمم بدل از غسل نمایید، روزه صحیح است و بعد برای انجام نماز صبح غسل کنید.

قضای روزه

۱۱۴. آیا قضای روزه رمضان را باید پشت سر هم بگیریم؟

خیر، پی در پی بودن روزه قضا، لازم نیست.

۱۱۵. آیا برای روزه هایی که از شخصی قضا شده، می توان کسی را اجیر نمود یا خیر؟

تا شخص زنده است، دیگری نمی تواند برای او قضای نماز و روزه بجا آورد؛ بلی، می تواند وصیت کند که اگر موفق به گرفتن قضای روزه نشد، پس از مرگ برای قضای روزه او کسی را اجیر کنند.

۱۱۶. کسی که روزه قضای رمضان بر عهده اوست، آیا می تواند

روزه قضای پدر را بگیرد؟

در صورتی که وقت روزه قضای خودش وسعت دارد، مانعی ندارد.

۱۱۷. در سال گذشته چند روز از روزه های ماه رمضان را افطار کردم و تعداد آنها را فراموش کرده ام؛ حال چند روز روزه قضا بر من واجب است؟

به مقداری که یقین دارید، قضای آن را بگیرید و قضای روزه های مشکوک واجب نیست؛ اگر چه گرفتن آن مطابق احتیاط است.

۱۱۸. آیا باید قضای روزه هایی را که در ماه رمضان به علت مسافرت یا بیماری نگرفته ام، فوری بگیرم؟

خیر، لازم نیست؛ اما نباید تأخیر به حدی باشد که مسامحه و کوتاهی در تکلیف صدق کند.

۱۱۹. اگر روزه قضا گرفته باشیم و ظهر به مهمانی دعوت شویم، آیا می توانیم روزه را بشکنیم و در روزهای بعد جبران نماییم؟

افطار روزه قضای ماه رمضان (اگر وقت قضا تنگ نباشد) قبل از ظهر اشکال ندارد؛ اما افطار آن در بعدازظهر، جایز نیست و کفاره نیز بر فرد واجب می شود. کفاره آن، اطعام ده مسکین و در صورت عجز از اطعام، سه روز روزه گرفتن است.

کفاره روزه

۱۲۰. کفاره افطار روزه رمضان چقدر است؟

برای روزه هایی که به علت مسافرت و بیماری افطار کرده اید و قضای آنها را بدون عذر تا رمضان بعد نگرفته اید، برای هر روز،

ص: ۳۴

ك مَدَّ طَعَام (۷۵۰ گرم گندم، آرد و...) به فقیر پردازید و برای هر روز روزه ای که عمدتاً و بدون علت شرعی افطار کرده اید، ۶۰ مِدَّ طَعَام به ۶۰ فقیر پردازید و در هر دو صورت، قضای آنها را نیز بگیرید. موارد دیگری در کفارات است که می توانید در توضیح المسائل ملاحظه کنید.

۱۲۱. قضای روزه های رمضان سال گذشته را تا رمضان امسال به تأخیر انداخته ام، کفاره آن چقدر است؟

برای هر روز، یک مَدَّ طَعَام. تقریباً ۷۵۰ گرم گندم، آرد، جو و... به فقیر غیر سید پردازید و قضای آن را هم بعداً بجا آورید.

۱۲۲. کفاره هایی را که در سال های گذشته بر عهده من آمده است، باید با قیمت گذشته پرداخت کنم یا با قیمت فعلی؟

کفاره باید به صورت غذا دادن و سیر کردن فقیر یا دادن مد طعام (۷۵۰ گرم گندم، آرد و...) انجام شود و دادن پول آن به فقیر کافی نیست.

متفرقه روزه

۱۲۳. پدرمان از دنیا رفته است، آیا می توانیم همزمان روزه های او را قضا کنیم؛ یا در گرفتن روزه قضا، ترتیب لازم است؟

هم زمان بودن روزه قضا اشکال ندارد، بنابر این چند نفر می توانند در یک روز روزه قضای او را بجا آورند.

۱۲۴. چند روز در سال روزه گرفتن حرام است؟

دو روز، روز عید فطر و روز عید قربان روزه گرفتن حرام است.

۱۲۵. اگر اول رمضان ثابت نشده باشد، به چه نیت، روزه بگیریم؟

در روزی که یقین به اول رمضان ندارید، می توانید نیت روزه قضا نمایید و اگر روزه قضا بر عهده ندارید، می توانید به نیت روزه مستحبی آخر شعبان بگیریید و اگر بعداً ثابت شود که اول رمضان بوده است، روزه رمضان محسوب می گردد.

۱۲۶. آیا انسان می تواند نذر کند که روزه رمضان را در مسافرت بگیرد؟

خیر، چنین نذری باطل است.

۱۲۷. یوم الشک چه روزی است و روزه آن چه صورت دارد؟

روزی که نمی دانیم سی ام شعبان است یا اول رمضان، یوم الشک نامیده می شود و روزه گرفتن در آن واجب نیست، و نیز روزی که نمی دانیم آخر رمضان است یا اول شوال یوم الشک است و روزه در آن واجب است.

۱۲۸. چهار روز در سال که روزه مستحبی در آن ثواب بسیار دارد کدامند؟

۱۷ ربیع المولود (تولد پیامبر اکرم «ص»)، ۲۷ رجب (مبعث رسول الله «ص») ۲۵ ذی القعدة الحرام (دحو الارض)، ۱۸ ذی الحجه الحرام (عید غدیر خم).

ص: ۳۶

۱۲۹. اگر در حال اعتکاف، جایی از بدن نجس شود، آیا لازم است فوراً آن را تطهیر کنیم؟

خیر، تطهیر آن، وجوب فوری ندارد.

۱۳۰. آیا در حال اعتکاف، لازم است دائم الوضوء باشیم؟

دائم الوضوء بودن در حال اعتکاف، واجب نیست؛ هر چند با وضو بودن، در هر حال، مستحب است.

۱۳۱. اگر شخص در ایام اعتکاف در مسجد، جنب شود، چه وظیفه ای دارد؟

چنانچه محتلم شده باشد، باید فوری از مسجد خارج شده، غسل جنابت انجام دهد و اعتکافش صحیح است؛ ولی اگر جنابت عمدی و بر اثر استمناء و مانند آن باشد، اعتکاف باطل می گردد.

۱۳۲. حداقل و حداکثر اعتکاف چقدر است؟

حداقل اعتکاف، سه روز است و حداکثری برای آن تعیین نشده است، و هرگاه دو روز به اعتکاف اضافه کند، اعتکاف روز سوم واجب می شود، و افضل ایام اعتکاف ده روز آخر ماه رمضان است.

۱۳۳. آیا در اعتکاف، اجازه پدر و مادر لازم است؟

در صورت عدم ایذاء، اذن والدین شرط نیست، بلی اگر فرزند بداند که پدر یا مادر، از انجام اعتکاف، به جهت مهربانی و

شفقت بر او، ناراحت می شوند، باید رضایت ایشان را جلب نماید و با نهی آنها، اعتکاف باطل می گردد.

۱۳۴. برای اعتکاف مستحب به مسجد رفته ایم؛ آیا می توانیم آن را به هم بزنیم؟

اعتکاف مستحبی را می توان قبل از پایان روز دوم بر هم زد ولی اگر دو روز اعتکاف را در مسجد گذرانده باشید، اعتکاف روز سوم بر شما واجب می شود.

۱۳۵. آیا اعتکاف در همه مساجد شهر صحیح است؟

اعتکاف باید در مسجد جامع شهر باشد و در سایر مساجد و یا در نمازخانه های دانشگاه، صحیح نیست.

مسجد جامع، مسجدی است که برای گروه خاصی ساخته نشده است در مقابل مسجد بازار و قبیله و محله که در آنها معظم اهل بلد جمع نمی شوند و آماده برای اجتماع آنها هم نشده است، ممکن است مسجد جامع متعدد و نزدیک به هم باشد.

۱۳۶. در چه صورت اعتکاف برانسان واجب می شود؟

در صورتی که شخص، نذر یا عهد بر اعتکاف نماید، یا قسم بر آن بخورد، اعتکاف بر او واجب می شود و نیز کسی که دو روز را در اعتکاف بگذراند، اعتکاف روز سوم بر او واجب می گردد.

۱۳۷. زمان پرداخت زکات فطره چه موقع است؟ آیا می توان برای رساندن به فقیر خاصی پرداخت زکات را به تأخیر انداخت؟

زمان پرداخت زکات فطره در روز عید فطر است و برای پرداخت به فقیر خاصی می توان به تأخیر انداخت؛ اما نباید در پرداخت آن مسامحه و کوتاهی گردد و می توانید به وسیله پست یا بانک برای او ارسال نمایید.

۱۳۸. آیا می توانم با پول زکات فطره، چیزی برای فقیر خریداری نمایم؟

خیر، زکات فطره ای را که کنار گذاشته اید، باید به همان صورت به فقیر بدهید و تبدیل آن به جنس دیگر صحیح نیست.

۱۳۹. آیا کسانی که محصول خود را به صورت غوره یا انگور می فروشند و آن را کشمش نمی کنند واجب است زکات پردازند.

در صورتی که کشمش آن به حد نصاب برسد زکات دارد، هر چند انگور آن به مصرف برسد و تبدیل به کشمش نشود.

۱۴۰. چرا علمای شیعه زکات را فقط در نه چیز می دانند؟ بهتر نیست که بجای زکات شتر از موتور و کارخانجات، زکات گرفته شود؟

به نظر علمای شیعه، زکات، یک واجب مالی است که مورد و مصرف آن بر طبق روایات اهل بیت عصمت و طهارت علیهم السلام، تعیین شده است؛ اما نسبت به ماشین و کارخانجات و سایر اموال، هر گاه حکومت اسلامی نیاز داشته باشد، به

مقداری که ضرورت داشته باشد و مصلحت بداند، می تواند از آنها مالیات دریافت کند و مورد مصرف را خود تعیین می کند و نیازی به گسترش موارد زکات نیست.

ص: ۴۰

۱۴۱. در شرایط فعلی که پول حج و عمره، بیش از یک سال در حساب سپرده در بانک می ماند، پرداخت خمس آن واجب است یا خیر؟

خمس ندارد، اگر چه احتیاط در پرداخت آن نیکو است.

۱۴۲. آیا می توانیم خمس خود را به پدر و مادر فقیر خود بدهیم؟

پدر و مادر فقیر، واجب النفقه اولاد هستند و اگر فرزند تمکن مالی داشته باشد، باید مخارج آنها را تأمین کند و اگر از ساداتند برای نفقه واجب نمی تواند سهم سادات به آنها بدهد، و نسبت به سهم مبارک امام علیه السلام موکول به اذن فقیه جامع شرایط است.

۱۴۳. آیا می توانیم خمس خود را صرف حسینیه و یا سایر کارهای خیر نماییم؟

سهم سادات باید به سید فقیر داده شود، اما نسبت به سهم امام علیه السلام با اجازه از مرجع تقلید خود و یا نماینده او، مانعی ندارد.

۱۴۴. حقوقی که پس از فوت، هر ماه به خانواده مرحوم داده می شود، آیا مشمول خمس می گردد؟

چنانچه از مخارج سال اضافه بیاید، خمس دارد.

۱۴۵. کسی که به تقلید از مجتهد میت باقی مانده است، خمس خود را باید به چه کسی بپردازد؟

لازم است خمس را به مجتهد زنده بپردازد، و پرداخت به وکیل مجتهد میت کفایت نمی کند.

۱۴۶. کتاب هایی را تهیه کرده ام؛ ولی موفق به مطالعه آنها نشده ام؛ آیا خمس به آنها تعلق می گیرد؟

چنانچه مورد نیاز و در معرض استفاده بوده، خمس ندارد.

ص: ۴۲

۱۴۷. مستطیع به چه کسی گفته می شود؟

شخص بالغی که ضروریات زندگی و مخارج رفت و آمد به حج را داشته باشد و در برگشت، زندگی او مختل نشود، از نظر مالی مستطیع است، و با وجود قدرت بدنی و باز بودن مسیر (امکان رفتن)، حج بر او واجب می گردد.

۱۴۸. کسی که بدون استطاعت به حج رفته، چنانچه بعد مستطیع شود، آیا لازم است، مجدداً حج بجای آورد؟

حج مستحبی، کفایت از حج واجب نمی کند، و لازم است مجدداً حج واجب خود را بجای آورد.

۱۴۹. آیا با قرض کردن شخص مستطیع می شود؟

اگر اموال دیگری بمقدار قرضی که گرفته، داشته باشد، با قرض گرفتن مستطیع می شود.

۱۵۰. کسی که از نظر مالی مستطیع است، اگر از نظر بدنی قدرت بر انجام حج نداشته باشد، آیا حج بر او واجب است؟

اگر در حال استطاعت مالی و بدنی کوتاهی کرده و حج بجا نیاورده حج بر او مستقر شده و باید نایب بگیرد، و اگر مستقر نشده، بنابر احتیاط لازم نایب بگیرد تا از طرف او اعمال حج را انجام دهد.

۱۵۱. آیا شخصی که مجرد است و ازدواج نکرده، واجب الحج می شود یا نه؟

بلی، اگر استطاعت پیدا کند، باید به حج برود.

نیابت در حج

۱۵۲. پدرم از دنیا رفته، وصیت به حج هم نکرده، آیا لازم است برای او حج بجا بیاوریم؟

اگر در زمان حیات، حج بر او واجب نبوده است، و وصیت به انجام حج هم نکرده است، لازم نیست برای او حج بجای آورید.

۱۵۳. آیا دختر هم می تواند از طرف پدر به حج برود، یا فقط به پسر می رسد؟

بلی، دختر هم می تواند، از طرف پدر یا مادر حج بجای آورد.

۱۵۴. آیا می توان یک حج را به نیابت از دو نفر انجام داد؟

هر کس در ماه ذیحجه، فقط می تواند یک حج واجب برای خود یا به نیابت از دیگری انجام دهد، اما حج مستحبی به نیابت از دو یا چند نفر مانعی ندارد.

۱۵۵. اجناسی را که از سابق در مغازه مانده و خرید ارزان داشته ایم، می توانیم به قیمت روز بفروشیم؟

مانعی ندارد؛ ولی سعی کنید بی انصافی نشود که آثار سوء دارد.

۱۵۶. خرید و فروش چیزهایی که احتمال دزدی بودن آنها را می دهیم، چگونه است؟

صرف احتمال مسروقه بودن کالا مضر نیست؛ اما اگر بعداً معلوم شود که مال دیگری است، باید به صاحبش برگردانده شود.

۱۵۷. حکم پولی که دلال معاملات حرام [مثل واسطه در گرفتن قرض ربوی] از طرفین معامله می گیرد چیست؟

واسطه گری و دلالی برای معاملات حرام، حرام است و باید پولی را که برای این کار گرفته، به صاحبش برگرداند.

۱۵۸. آیا معامله مال مسروقه باطل است یا فضولی؟

تصرف در مال مسروقه حرام است، و اگر معامله ای بر روی آن انجام گیرد، فضولی است، که با رد مالک باطل می شود.

۱۵۹. کسانی که به فال گیری مشغولند، اولاً- کار آنها چه صورت دارد و ثانیاً پولی که به آنها داده می شود، جایز است یا

خیر؟

عمل آنها حرام است و پول دادن در مقابل آن، تزییع مال و استفاده از آن پول هم اکل مال به باطل و حرام است.

۱۶۰. کسانی که از طریق فروش مواد مخدر پولی به دست آورده اند

و فعلاً توبه کرده اند، نسبت به پول های مذکور چه تکلیفی دارند؟

اگر واقعاً از گناه خود توبه کنند، ان شاء الله خداوند متعال آنها را می آمرزد و نسبت به اموالی که جمع کرده اند، لازم است به مرجع تقلید خود مراجعه نمایند تا وظیفه ایشان را بیان نماید.

۱۶۱. خرید و فروش و به گردن انداختن صلیب چه صورت دارد؟

معامله صلیب و به گردن آویختن آن حرام است.

۱۶۲. آیا پیش خرید اجناس به قیمت کمتر صحیح است؟

اشکال ندارد، مشروط به آن که تمام قیمت را نقد بپردازد.

شرکت

۱۶۳. اگر جنسی را برای شرکت خریداری کنند و یکی از شرکا در موعد مقرر سهم خود را نپردازد، آیا از سود این جنس سهم می برد؟

با فرض این که جنس برای شرکت خریداری شده، همه شرکا در سود آن شریک هستند؛ هر چند که یکی از شرکا سهم خود را نداده باشد؛ اما در صورت عدم عذر شرعی، گناهکار است.

۱۶۴. خانه ای بین چند نفر ورثه مشترک است و یکی از آنها راضی به تصرف سایر شرکا نمی باشد؛ آیا شرکاء دیگر می توانند نسبت به سهم خود تصرف کنند؟

اگر خانه مشاع است و سهم هر یک از شرکا مشخص نشده است، تصرف در آن، بدون رضایت همه شرکا جایز نیست و در مورد سؤال، شرکا می توانند به حاکم شرع جامع شرایط مراجعه کنند تا شریک ممتنع را به فروش یا جدا کردن سهم خود و یا اجازه استفاده به نوبت شرکا از خانه، وادار نماید.

۱۶۵. معنی رهن چیست؟

رهن یا گرو گذاشتن، آن است که بدهکار مالی را نزد طلبکار می گذارد تا اگر طلب او را به موقع پرداخت نکرد، طلبکار بتواند طلب خود را از آن مال بردارد.

۱۶۶. رهن خانه که فعلاً مرسوم است، یعنی چند میلیون می دهند تا صاحب خانه مبلغی را از اجاره کم کند، آیا وجه شرعی دارد؟

اگر قرض مشروط به کم شدن مال الاجاره باشد، قرض ربوی و حرام است و اگر مؤجر خانه را به مبلغی اجاره دهد و در ضمن اجاره شرط کند که فلان مبلغ را مستأجر به او قرض بدهد اشکال ندارد.

۱۶۷. اگر کسی ماشین یا خانه خود را نزد طلبکار رهن بگذارد، آیا طلبکار می تواند از آن ماشین یا خانه استفاده کند؟ بدون رضایت مالک، تصرف طلبکار در مال مورد رهن جایز نیست.

اجاره

۱۶۸. فرق بین اجاره شخص و جعاله چیست؟

۱. در اجاره بر خلاف جعاله باید مدت معلوم باشد.

۲. عقد اجاره لازم است؛ اما عقد جعاله جایز است؛ یعنی طرفین می توانند عقد را به هم بزنند.

۳. در اجاره پس از خواندن صیغه، اجیر، مالک مال الاجاره می شود؛ ولی در جعاله، تا کار انجام نگیرد، عامل، نمی تواند طلب مزد کند.

ص: ۴۷

۱۶۹. اگر خانه ای را به مبلغی اجاره کنیم، آیا می توانیم آن را به مال الاجاره بیشتر، به دیگری اجاره دهیم؟

اگر در عقد اجاره، مالک با مستأجر شرط نکرده باشد که فقط خود او از مورد اجاره استفاده کند، مستأجر می تواند آن را به دیگری اجاره دهد. البته چنانچه تعمیری در آن انجام نداده باشد، نمی تواند مال الاجاره بیشتری از مستأجر دوم بگیرد.

۱۷۰. آیا مستأجر بدون اجازه مالک می تواند تغییر کاربری مغازه را بدهد؟

چنانچه در ضمن اجاره، شغل خاصی شرط شده باشد، تغییر آن بدون اجازه مالک جایز نیست.

حواله

۱۷۱. چک، حکم پول را دارد، یا حواله محسوب می شود؟

چک حکم پول را ندارد بلکه سند و مدرک حواله است.

۱۷۲. اگر چک قبل از وصول بر اثر سوختن و یا مفقود شدن یا سرقت از بین برود آیا ذمه بدهکار بری می شود؟

با تحقق حواله شرعی ذمه بدهکار بری می شود، و طلبکار باید برای دریافت طلب خود از محال علیه (بانک) اقدام کند.

۱۷۳. آیا ضمانت مرسوم در بانک ها و صندوق های قرض الحسنه که قبل از بدهکار شدن شخص (قبل از گرفتن وام) دیگری ضامن او شود ضمانت شرعی است؟

ضمانت قبل از بدهکار شدن شخص، ضمانت شرعی نیست بلکه ضمان ما لم یجب است و صحیح نمی باشد.

۱۷۴. اگر بدهکار، طلبکار خود را به شخص ثالثی حواله دهد که طلبش را از او وصول نماید، در صورت تخلف شخص ثالث، طلب کار می تواند به بدهکار اول مراجعه نماید؟

اگر حواله با شرایط صحت انجام شود، طلبکار حق رجوع به بدهکار اول را ندارد.

۱۷۵. آیا امضای پشت چک بمنزله ضمانت است؟

بلی اگر چک صوری نباشد، و امضا کننده بعنوان ضمانت پشت چک را امضا کرده است، مدیون می باشد.

ربا

۱۷۶. آیا ربا در قرض تولیدی و مصرفی تفاوت می کند؟

ربا گرفتن و ربا دادن در قرض، مطلقاً حرام است؛ چه قرض گیرنده، وام را برای مصرف در هزینه های جاری زندگی خود بخواهد و چه برای سرمایه گذاری و تجارت.

۱۷۷. آیا مادر می تواند به فرزند قرض ربوی بدهد؟

ربا بین مادر و فرزند حرام است.

۱۷۸. خرید و فروش اسکناس چه حکمی دارد؟

در صورتی که غرض عقلایی. مثل تبدیل پول کهنه به نو یا پول ریز به درشت یا برای فرار از ربا باشد. اشکال ندارد.

۱۷۹. آیا فرزند می تواند از پدر خود قرض ربوی بگیرد؟

ربا به طور کلی حرام است؛ غیر از ربا بین پدر و فرزند و زن و شوهر و ربایی که مسلمان از غیر مسلمانی که در پناه اسلام نیست، می گیرد.

۱۸۰. آیا مرد می تواند از همسر خود قرض ربوی بگیرد، و همان پول را بصورت قرض ربوی به فرزند بدهد؟

جواب مانعی ندارد.

۱۸۱. آیا ربا بین نوه و پدر بزرگ جایز است؟

احتیاط در ترک است.

بانک ها

۱۸۲. خرید سهام بانک و مؤسساتی که معاملات ربوی دارند، چه صورت دارد؟

خرید سهام مؤسساتی که درآمد غیر مشروع دارند، جایز نیست.

۱۸۳. کارمزدی که صندوق های قرض الحسنه از وام گیرندگان دریافت می کنند، چه صورت دارد؟

به شکلی که فعلاً معمول است، جایز نیست.

۱۸۴. جایزه هایی که بانک به صاحبان حساب قرض الحسنه می دهد، چه صورتی دارد؟

اگر در موقع افتتاح حساب، شرط شرکت در قرعه کشی نکرده باشند، اشکال ندارد؛ هر چند انگیزه شخص از افتتاح حساب، شرکت در قرعه کشی باشد.

۱۸۵. آیا قرضی را که بانک برای استفاده خاصی به اشخاص می دهد، جایز است شخص در امر دیگری مصرف کند؟

خیر، جایز نیست.

۱۸۶. پولی مربوط به دیگری در حساب بانکی من بود، جایزه بانکی به من تعلق گرفت. آیا جایزه را باید تقسیم کنیم؟

ص: ۵۰

جایزه ای که بانک می دهد مربوط به صاحب حساب است، هر چند موجودی دفترچه مربوط به دیگری باشد.

نذر

۱۸۷. کسی که نمی داند نذرش را به زبان گفته یا فقط از فکر و ذهنش گذرانده است، آیا باید به نذر خود عمل کند؟

در صورتی که یقین ندارد که صیغه نذر را به عربی یا فارسی خوانده است، عمل به نذر بر او واجب نیست.

۱۸۸. اگر انسان برای نذر خود وقت تعیین کند، ولی در زمان خود نتواند آن را انجام دهد، وظیفه اش چیست؟

در غیر روزه، اگر در وقت انجام دادن نذر، نتواند آن را بجا آورد، تکلیف از او ساقط است و کفاره هم ندارد.

۱۸۹. نذرهایی برای قبولی در کنکور کرده ام که انجام آن با درس خواندن برایم مشکل است؛ آیا می توانم آنها را تغییر دهم؟

اگر در موقع نذر کردن، صیغه نذر را به عربی یا فارسی نخوانده باشید، چیزی بر شما واجب نیست.

۱۹۰. آیا نذر، صیغه خاصی دارد؟

آری، نذر صیغه خاصی دارد؛ برای مثال، شخصی که در مورد شفا یافتن بیماری اش نذر می کند که مبلغی به فقیر بدهد، چنین می گوید: «لِلَّهِ عَلَىٰ أَنْ شَفَىٰ اللَّهُ مَرَضِي أَنْ أُعْطِيَ الْفَقِيرَ كَذَا». البته لازم نیست به عربی بخواند و همین اندازه کافی است که بگوید: برای خدا بر عهده من است که اگر بیماری من شفا یابد، فلان مبلغ را به فقیر بدهم.

ص: ۵۱

۱۹۱. نذری کرده ام؛ ولی بین دو چیز (روزه گرفتن و صدقه دادن به فقیر) شک دارم و نمی دانم کدام یک از آن دو است؛ تکلیف چیست؟

باید احتیاط کرده، به هر دو عمل کنید.

۱۹۲. کفاره نذری که عمداً بجا نیاورده و مدتی از زمان آن گذشته است، چگونه است؟

کفاره آن، آزاد کردن یک بنده یا اطعام شصت فقیر و یا گرفتن دو ماه روزه است.

۱۹۳. آیا تغییر نذر جایز است؟ برای مثال، کسی که نذر کرده در روز عاشورا، به مردم شیر بدهد، آیا می تواند بجای آن خوراکی دیگری بدهد؟

اگر نذر طبق صیغه معتبر شرعی بوده، تغییر آن جایز نیست؛ بلکه باید به همان صورتی که نذر کرده، عمل کند و در غیر این صورت، تغییر مورد نذر، اشکال ندارد.

۱۹۴. کسی نذر کرده پولی را به فقیر بدهد؛ ولی مقدار آن را فراموش کرده، وظیفه او چیست؟

اگر نذر با صیغه معتبر شرعی بوده، واجب است به آن عمل کند، می تواند به مقدار حداقل اکتفا کند؛ به عنوان مثال، اگر بین هزار تومان یا بیشتر تردید دارد، پرداخت همان هزار تومان کافی است [و اگر بیشتر هم بدهد، کار پسندیده ای است].

۱۹۵. نذر برای دیگری یا از پول دیگری چه صورت دارد؟ مثلاً مادری نذر کند که پسرش فلان کار را انجام دهد.

نذری که انجام آن و یا پول آن بر عهده دیگری باشد، صحیح نیست.

۱۹۶. آیا تصرف در اموال غیر مسلمین بدون رضایت آنها جایز است؟

اموال غیر مسلمین که در پناه حکومت اسلامی هستند، محترم است و تصرف در آن، موجب ضمان می گردد.

۱۹۷. کسانی که در زمین وقفی خانه ساخته اند و مدت اجاره آنان تمام شده، ادامه تصرف در آن زمین چه صورت دارد؟

تصرف در زمین وقفی، بدون اجازه از متولی شرعی، غصب و حرام و موجب ضمان اجره المثل مدت تصرف می باشد.

۱۹۸. اگر کسی قبل از سن بلوغ، مالی را از دیگری دزدیده یا تلف کرده است، اکنون چه وظیفه ای دارد؟

اتلاف مال دیگری قبل از بلوغ هم موجب ضمان است و واجب است عوض آن را به صاحبش بپردازد.

۱۹۹. اگر آبی که به باغ میوه داده می شود، از چاه غصبی باشد، میوه آن غصبی می شود؟

خیر، میوه آن غصبی نیست؛ ولی کسی که آب را غصب کرده، ضامن است.

۲۰۰. اگر وسائل اشخاصی که اکنون به ایشان دسترسی نداریم، پیش ما باشد، حکمش چیست؟

اگر صاحبان یا ورثه آن ها را می شناسید، باید به هر صورت به صاحبش برسانید یا رضایت ایشان را تحصیل کنید؛ و اگر از پیدا کردن صاحب آنها مأیوس هستید، می توانید عین آنها را با اجازه مجتهد از طرف صاحبش صدقه بدهید.

۲۰۱. اگر پزشک اورژانس در انجام عمل جراحی بیمار، کوتاهی کند، در صورت مرگ او، آیا پزشک، ضامن دیه است یا خیر؟

اگر بطوری باشد که تلف شدن بیمار مستند به کوتاهی پزشک باشد، مثل اینکه پزشک مسئولیت مرکز اورژانس را قبول کرده، و موجب اعتماد مردم به مراقبت و عدم کوتاهی او گردیده، مع ذلک عمداً کوتاهی کند، حکم به ضمان او موجه است.

۲۰۲. اگر به کسی بدهکار باشیم و او فوت شود، بدهی خود را به کدام یک از ورثه باید پردازیم؟

بدهی شما حکم سایر ترکه و اموال میت را دارد، و باید طبق قانون ارث تقسیم شود و اگر طلب کار، برای تقسیم اموالش کسی را وصی قرار داده باشد، بدهی خود را باید به وصی او پردازید.

۲۰۳. اگر شوهر دست بند طلای همسر را که مثلاً دویست هزار تومان ارزش داشته، قرض گرفته است، فعلاً که قیمت طلا بالا رفته، چه مبلغی باید پردازد؟

اگر همسر دستبند را فروخته و پول آن را به شوهر قرض داده است، همان دویست هزار تومان را طلبکار است؛ اما اگر طلا را قرض داد، شوهر باید معادل طلایی آن را پردازد؛ هر چند قیمت طلا ترقی کرده باشد.

۲۰۴. اگر در بسته های پولی که از بانک گرفته ایم، چند عدد اسکناس اضافی باشد، آیا می توانیم برای خود برداریم؟ خیر، باید به متصدی بانک برگردانده شود.

۲۰۵. آیا گرفتن تاوان حرام است؟

ص: ۵۴

تاوان، مابه ازای مال تلف شده است و گرفتن آن اشکال ندارد؛ ولی اگر مال، بدون افراط و تفریط در دست امین (ودیعه یا عاریه گیرنده)، تلف شد، او ضامن نیست و نمی توانید از او چیزی مطالبه کنید.

۲۰۶. اگر مال دیگری را به ما هدیه دادند، آیا می توانیم در آن تصرف نماییم؟

تصرف در آن جایز نیست و اگر مالک آن را بشناسید، باید مال را به او برسانید و اگر نمی شناسید، با اجازه مجتهد جامع الشرایط، از طرف صاحبش به فقیر غیر سید صدقه بدهید.

۲۰۷. دستگاه آب میوه گیری را برای تعمیر به تعمیر کار دادم و نزد او به سرقت رفت؛ آیا صاحب مغازه ضامن است؟

اگر صاحب مغازه، در نگه داری آن کوتاهی نکرده باشد، ضامن نیست و اگر کوتاهی کرده. مثلاً در مغازه را باز گذاشته و رفته یا جنس را جایی گذاشته که در معرض دزدیده شدن بوده. ضامن است و باید جبران نماید.

ضمان تصرف در بیت المال

۲۰۸. اگر جنسی را از اداره ای به طور غیر قانونی برداریم، آیا حلالیت طلبیدن از رئیس اداره کافی است؟

حلالیت طلبیدن از رئیس اداره، کافی نیست؛ اگر عین جنس موجود است، خود آن و اگر از بین رفته، مثل یا قیمت آن را باید به اداره مربوطه برگردانید.

۲۰۹. آیا استفاده از وسایل دانشگاه و غذاخوری در اتاق خوابگاه، منع شرعی دارد؟

استفاده از وسائل و اموال دانشگاه بر خلاف مقررات دانشگاه، جایز نیست و موجب ضمان می گردد.

۲۱۰. انجام کار شخصی در ساعات اداری، بدون محاسبه مرخصی، چه صورت دارد؟

تابع مقررات و اجازه قانونی مسئول مربوط می باشد.

۲۱۱. آیا اجازه مدیر مربوطه در امور مرخصی، اضافه کاری و... به صورت فرا قانونی جایز است یا خیر؟

مدیر اداره در حد مقررات مشروع، حق دارد اجازه دهد و اجازه او در امور خلاف مقررات، لغو و بیهوده است و موجب برداشته شدن ضمان شرعی نیست.

۲۱۲. مبلغی از بودجه فعالیت های فرهنگی نزد من باقی مانده است؛ آیا می توانم آن را به دیگری قرض بدهم و یا خودم به عنوان قرض بردارم و سپس جایگزین نمایم؟

استفاده از اموال عمومی بر خلاف مقررات، جایز نیست و موجب ضمان می گردد.

۲۱۳. اگر فیش غذایی که اعتبار آن تمام شده، بجای فیش معتبر غذا بدهیم و غذا بگیریم، چه صورت دارد؟

استفاده از فیش هایی که از اعتبار ساقط شده، برای دریافت غذا و تصرف در غذایی که با آن فیش گرفته شود، جایز نیست و موجب ضمان قیمت آن می گردد.

۲۱۴. آیا می توانم غسل واجب در محل کار بنمایم با آنکه امکان غسل تا آخر وقت در خارج محل کار نیست؟

اگر غسل در محل کار برخلاف مقررات باشد، غسل کردن

جایز نیست و می توانید در آخر وقت با تیمم بدل از غسل نماز بخوانید.

ص: ۵۷

۲۱۵. با کندن سر گنجشک، ذبح محقق می شود یا خیر؟

سر گنجشک را مانند سر سایر حیوانات، باید با شرایط خاصی برید و اگر سر آن را بکنند، ذبح محقق نمی شود، و خوردن گوشت آن حرام است.

۲۱۶. اگر کشمش و خرما در غذا بجوشد، خوردن آن چه صورتی دارد؟

اشکال ندارد.

۲۱۷. گوشت خرگوش، حلال است یا حرام؟

خرگوش، حرام گوشت است و فرقی بین انواع آن نیست.

۲۱۸. آیا گوشت مرغی که امروز در بازار پخش می شود، از نظر شرعی حلال است؟

ذبح شده مسلمان، محکوم به طهارت و حلیت است؛ و تحقیق در این مورد هم لازم نیست، بلی اگر در مورد خاصی یقین کنند که این مرغ یا گوسفند، ذبح شرعی نشده است؛ خوردن آن حرام است.

۲۱۹. آیا شوک دادن به حیوان، برای راحتی ذبح، اشکال دارد؟

اگر پس از شوک دادن، حیوان زنده باشد و پس از ذبح هم به مقدار معمول خون از آن خارج شود، اشکال ندارد.

۲۲۰. با توجه به این که برگزاری مراسم شبیه خوانی از سنت های قدیمی است و گاهی اثر مثبتی در دل مردم دارد، حکم آن چیست؟

اگر مراسم شبیه خوانی، مشتمل بر امور دروغ و باطل نباشد و با توجه به مقتضیات زمان، باعث وهن مذهب حق هم نشود، اشکال ندارد؛ ولی در عین حال، بهتر است علاوه بر آن، مجالس وعظ، ارشاد، ذکر مصائب حسینی و مرثیه خوانی برپا شود.

۲۲۱. برهنه شدن در هنگام عزاداری، چه حکمی دارد؟

اگر در معرض نگاه نامحرم نباشد، اشکال ندارد.

۲۲۲. آیا در ماه محرم، اعمالی مثل عقد و عروسی، بند انداختن و رنگ کردن موها و آرایش زنان اشکالی دارد؟

اگر توأم با معصیت و یا هتک حرمت ایام عزاداری حضرت سیدالشهدا علیه السلام نباشد، اشکال ندارد؛ ولی سزاوار است که مسلمانان غیرتمند، سعی کنند این گونه مراسم را در ماه های دیگر و ایام متناسب با آن، برگزار کنند.

۲۲۳. اگر بعضی از واجبات به سبب شرکت شخص در مجالس عزاداری از او فوت شود (مثلاً نماز صبح قضا شود)، وظیفه او نسبت به شرکت و یا عدم شرکت در اینگونه مجالس چیست؟

بدیهی است که انجام نماز واجب، مقدم بر شرکت در مجالس عزاداری اهل بیت علیهم السلام است و ترک نماز و فوت شدن آن به بهانه شرکت در عزاداری امام حسین علیه السلام، جایز نیست؛ البته شرکت در عزاداری به گونه ای که مزاحم نماز نباشد، مستحب مؤکد است.

۲۲۴. در برخی موارد مرثیه خوانی و یا مداحی زنان در مجالس زنانه، صدای آنان به گوش مردان می رسد؛ آیا این عمل جایز است؟

اگر صدای آنان موجب لذت بردن مردان و تحریک شهوت گردد، جایز نیست.

۲۲۵. آیا نماز جماعت اول وقت مهم تر است یا ادامه عزاداری امام حسین علیه السلام؟

نماز جماعت مقدم است؛ همان گونه که امام حسین علیه السلام در روز عاشورا، هنگام ظهر، نماز را اقامه فرمودند، باید پیروان اهل بیت علیهم السلام در همه حال سعی کنند تا آن جا که ممکن است، نماز را اول وقت و به جماعت بخوانند.

۲۲۶. استفاده از آلات لهو و موسیقی، در مراسم عزاداری، چه حکمی دارد؟

استفاده از آلات مذکور جایز نیست و تفاوتی بین مراسم عزاداری و جشن وجود ندارد.

۲۲۷. استفاده از زنجیرهایی که دارای تیغ هستند، چه حکمی دارد؟

اگر استفاده از زنجیرهای مزبور، باعث ضرر بدنی قابل توجهی گردد، جایز نیست.

۲۲۸. اگر روضه بی اساسی خوانده شود ما چه وظیفه ای داریم؟

در هر موردی دروغی از ذاکرین بشنوید بر حسب وظیفه شرعی باید به عنوان نهی از منکر به خود گوینده تذکر دهید.

۲۲۹. اگر بخواهیم عقد موقت را به عقد دائم تبدیل کنیم، چگونه عمل کنیم؟

باید مدت عقد موقت تمام شود و یا بقیه مدت را شوهر ببخشد و سپس عقد دائم خوانده شود و در غیر این صورت، عقد دائم باطل است.

۲۳۰. هر گاه پس از اجرای طلاق، مرد یا زن، یقین کنند که دو شاهد طلاق یا یکی از آنها عادل نبوده اند، تکلیف چیست؟

اگر یقین کنند که شهود طلاق در هنگام طلاق عادل نبوده اند، طلاق باطل است و زوجیت باقی است و برای جدایی، نیاز به طلاق مجدد با رعایت شرایط کامل دارند.

۲۳۱. آیا خواندن صیغه عقد ازدواج، در حالی که زن در عادت ماهانه باشد، صحیح است؟

اشکال ندارد؛ و پاک بودن زن در وقت خواندن عقد، شرط صحت عقد نیست.

۲۳۲. آیا عقد ازدواج نیاز به شاهد دارد؟

در ازدواج دائم یا موقت، نیاز به حضور شاهد نیست.

۲۳۳. آیا پدر خانواده در صورت تخلف از پرداخت نفقه همسر و فرزندان، ضامن است؟

شوهر در صورت تخلف از پرداخت نفقه همسر، ضامن است و

باید جبران نماید، اما اگر پدر نفقه فرزند را نداد، گناه کرده ولی ضمان شرعی ندارد.

۲۳۴. ازدواج با کفار، در چه صورتی جایز است؟

ازدواج زن مسلمان با مرد کافر - اهل کتاب و غیر اهل کتاب - و ازدواج مرد مسلمان با زن کافر غیر اهل کتاب، حرام و باطل است؛ بلی، مرد مسلمان می تواند با کافر اهل کتاب - یهودی، مسیحی و زرتشتی - ازدواج موقت نماید، بلکه ازدواج دائم نیز جایز است اگر چه خلاف احتیاط است.

۲۳۵. آیا خانم ها می توانند بدون اجازه شوهر در آمد خود را خرج کنند؟

در آمد مشروع زن مربوط به خود اوست و در خرج کردن آن، نیاز به اذن شوهر ندارد؛ البته بهتر است خانم ها نسبت به مخارج خود با شوهر هماهنگی داشته باشند تا موجب کدورت در زندگی نشود.

۲۳۶. فرموده اند که اگر مردی با زنی ازدواج کند، ربیبه (دختر آن زن از شوهر قبلی) به او محرم می شود، آیا این دختر بر پدر این مرد هم محرم است یا خیر؟

ربیبه بر پدر و فرزندان آن مرد محرم نیست.

۲۳۷. آیا می توان با دو خواهر ازدواج موقت کرد؟

جمع بین دو خواهر در ازدواج دائم یا موقت جایز نیست.

فسخ عقد

۲۳۸. فسخ عقد نکاح، در چه مواردی جایز است؟

ص: ۶۲

اگر یکی از عیوبی که موجب فسخ می شود و در توضیح المسائل ذکر شده است، در زن یا مرد موجود باشد، طرف مقابل حق فسخ دارد و نیز اگر عقد را مشروط یا مبنی بر وجود وصفی در عروس یا داماد جاری ساخته باشند و خلاف آن ثابت شود، برای طرف مقابل حق فسخ وجود دارد.

۲۳۹. چه تفاوتی بین طلاق و فسخ است؟

الف - در طلاق، اختیار طلاق با مرد است؛ اما فسخ عقد از طرف زوجه هم ممکن است.

ب - پس از طلاق، در صورتی که نزدیکی صورت نگرفته باشد، نصف مهریه بر عهده مرد است؛ اما در مورد فسخ بدون نزدیکی، چیزی بر عهده شوهر نیست، مگر در مورد عنن، که نصف مهر المسمی را مرد باید بپردازد.

ج - طلاق، نیاز به خواندن صیغه مخصوص و شرایط خاص، از قبیل حضور دو شاهد عادل و... دارد؛ به خلاف فسخ که این شرایط در آن معتبر نیست و با هر عبارتی که این معنی را برساند، محقق می شود.

د - در طلاق، اگر رجعی باشد حق رجوع وجود دارد؛ اما در فسخ، حق رجوع نیست.

۲۴۰. حق فسخ تا چه زمانی ادامه دارد؟

حق فسخ، فوری است؛ به این معنی که با اطلاع زوج یا زوجه از وجود عیب در طرف مقابل و اطلاع از حق فسخ، در صورتی که صاحب حق مایل به فسخ باشد، باید بلافاصله عقد را فسخ نماید و در صورت تعلل یا رضایت به وضع موجود، حق فسخ او از بین می رود.

۲۴۱. اگر دختر، شیر خانمی غیر از مادر خود را بخورد، به کدام یک از فرزندان آن زن محرم می شود؟

اگر شیر خوردن به مقدار رضاع کامل و با شرایط آن بوده، این دختر به تمام فرزندان آن زن محرم می شود.

۲۴۲. در مسئله قبل، آیا فرزند مادر رضاعی به برادر و خواهر این دختر محرم می شود؟

خیر، فرزندان مادر رضاعی فقط به این دختر محرمند و نسبت به خواهر و برادر او نامحرم هستند.

۲۴۳. پس از خوانده شدن صیغه عقد، چه کسانی به طرفین محرم می شوند؟

شوهر، پدر شوهر، پدربزرگ های مادری و پدری شوهر و فرزندان شوهر از همسر دیگر، به زن محرم می گردند؛ ولی برادر شوهر، عمو و دایی شوهر، برادرزاده و خواهرزاده شوهر و... نامحرمند.

زوجه، مادر زن، مادربزرگ های پدری و مادری زن، دختران زن از شوهر دیگر [پس از نزدیکی] به مرد محرم می گردند؛ ولی خواهر زن، خواهرزاده و برادرزاده او، خاله و عمه زن و... به مرد نامحرمند.

موارد دیگری از محرمیت که کمتر مورد ابتلاست، ذکر نگردید.

۲۴۴. کسی که همسر خود را طلاق داده است آیا می تواند در ایام عده او را به عقد موقت خود درآورد؟

در طلاق باین اشکال ندارد، اما در طلاق رجعی عقد صحیح نیست، و در صورت لمس یا نزدیکی رجوع محسوب می شود.

متفرقه خانواده

۲۴۵. آیا فرزند خوانده، محرم است؟

فرزند خوانده، محرم نیست؛ مگر آن که از طریق رضاع (شیرخوارگی) و یا عقد ازدواج، طبق شرایط خاصی، محرم شود.

۲۴۶. شخصی برای تربیت فرزند، با کمر بند یا چیزهای دیگر، به طوری او را تنبیه می کند که جای آن کبود یا سیاه می شود؛ آیا این کار شرعاً جایز است؟

تأدیب فرزند بر پدر لازم است؛ و اگر راهی برای آن جز کتک زدن نداشته باشد، اشکال ندارد، اما دستور شرع آن است که تنبیه نباید موجب دیه شود؛ پس اگر طوری بزند که بدن فرزند سرخ یا سیاه شود یا خون بیاید، حرام است، و گناه کرده و موجب دیه می شود. یادآوری می شود که تنبیه زیاد، خصوصاً به نحو مذکور، نتیجه معکوس دارد.

۲۴۷. فرزندی که در عقد موقت به وجود می آید، مربوط به چه کسی است؟

همانند فرزندی که در عقد دائم متولد می شود، به پدر و مادر شرعی تعلق دارد و از یکدیگر ارث هم می برند، و نفقه و مخارج او بر عهده پدر است.

۲۴۸. آیا زن در مال شوهر که پس از ازدواج به دست آورده، شریک می باشد؟

زن و شوهر، هر یک مالک درآمد خود هستند، و هیچکدام در

مال دیگری شریک نمی باشند.

۲۴۹. آیا اطاعت از پدر و مادر شوهر، بر عروس واجب است؟

اطاعت از آنها برای عروس واجب نیست؛ ولی مناسب است بگونه ای رفتار شود که موجبات بی احترامی به آنها و اختلاف فراهم نگردد.

۲۵۰. آیا زن و شوهر می توانند برای تحریک جنسی، با هم فیلم مستهجن ببینند؟

مشاهده این گونه فیلم ها برای همه حرام است.

۲۵۱. در صورتی که شخص با دست یا بدن همسر ملاحظه کند و بدون دخول، منی از او خارج شود، آیا استمناء محسوب می شود؟

خارج شدن منی بصورت مذکور در سؤال، حرام نیست.

محرم و نامحرم

۲۵۲. آیا پوشیدن جوراب برای خانم ها لازم است؟

بلی، خانم ها در برابر نامحرم باید روی پای خود را بپوشانند و در این جهت فرقی بین حال نماز و غیر نماز نیست.

۲۵۳. ظاهر شدن خانم ها با مانتوهای تنگ، در بیرون منزل چه حکمی دارد؟

رفت و آمد خانم ها در مقابل نامحرم با لباسی که برجستگی های بدن آنها را مشخص کند یا معرضیت برای فساد داشته باشد، جایز نیست.

۲۵۴. آیا پزشک معالج به مریض محرم است؟

پزشک، به مریض محرم نیست، ولی در مواقعی که معالجه

متوقف بر نگاه یا لمس مریض است، به مقدار ضرورت می تواند نگاه یا لمس کند و در صورتی که لمس با دستکش یا از روی حایل دیگری کافی باشد، لمس مستقیم جایز نیست.

۲۵۵. آیا نگاه کردن نامحرم به روی پا تا میچ که در نماز، الزامی برای پوشاندن آن نیست، حرام است؟

بلی، نگاه مرد به روی پای نامحرم، حرام است و در حال نماز هم اگر خانمی بداند که در معرض دید نامحرم است، باید روی پا تا میچ را بپوشاند.

۲۵۶. با توجه به این که کلاس های دانشجویان دختر و پسر با هم برگزار می شود، طبعاً ناخودآگاه چشم آدم به دختران نامحرم می افتد، حکم آن چیست؟

نگاه غیر عمدی و بدون قصد لذت اشکال ندارد.

۲۵۷. آیا نگاه کردن به عکس های زنان و مردان غیر مسلمان که در کتاب های درسی به صورت نیمه عریان وجود دارد، جایز است؟

اگر با قصد لذت نباشد و مفسده ای هم به دنبال نداشته باشد، اشکال ندارد.

۲۵۸. آیا نگاه کردن به دست و صورت و موهای زنان کفار جایز است؟

در صورتی که قصد لذت و خوف از وقوع در حرام نباشد، نگاه به دست و صورت و جاهایی از بدنشان که عادت در پوشاندن آن دارند، اشکال ندارد.

۲۵۹. نگاه به نامزدم که بعداً قصد ازدواج با او را دارم، چه صورت دارد؟

تا صیغه عقد دائم یا موقت خوانده نشده، نامزد با نامحرمان دیگر تفاوتی ندارد، و نگاه به او با قصد لذت و شهوت، جایز نیست.

صله رحم

۲۶۰. اگر پدر و مادر، با بستگان خود قطع رابطه کنند، تکلیف فرزندان چیست؟

فرزندان به وظیفه خود عمل نمایند؛ مگر آن که رفتن آنها موجب آزار والدین باشد که در این صورت، می توانند با نامه یا تماس تلفنی، صله رحم نمایند.

احکام ارث

۲۶۱. آیا چیزهایی را که فرزندان در زمان حیات پدر یا مادر برای ایشان می خرند، می توانند پس از مرگشان برای خود بردارند؟

اگر اشیای مذکور را به پدر یا مادر بخشیده و در اختیار آنها قرار داده اند، ملک ایشان است و پس از فوت، حکم سایر اموال را دارد.

۲۶۲. کسی از دنیا رفته و چون ورثه ای نداشته، همسایگان اموال او را در مجالس فاتحه و خیرات صرف نموده اند، آیا عمل آنان صحیح بوده است؟

وارث شخص بی وارث، امام علیه السلام و در زمان غیبت، مجتهد جامع الشرایط است. بنابراین، اگر بدون اجازه از مجتهد خرج شده باشد، خرج کننده، ضامن است و باید از مجتهد کسب رضایت کند.

۲۶۳. پدرم در جوانی فوت شده است؛ آیا ما از اموال پدر بزرگ

همراه با عموها ارث می بریم؟

اگر پدر شما قبل از پدربزرگ فوت شده است، سهمی از ارث پدربزرگ به شما نمی رسد.

۲۶۴. آیا وصی می تواند به جهت گرفتاری و مشکلات، امر وصایت را به دیگری واگذار نماید؟

وصی می تواند به شخص دیگری برای انجام امور وصیت، وکالت بدهد؛ اما انتقال مسئولیت وصایت به دیگری صحیح نیست.

ارث دیه مقتول

۲۶۵. با توجه به اینکه زوجه حق قصاص نسبت به خون همسر ندارد، آیا از دیه او، ارث می برد؟

بلی، زوجه از دیه، مانند سایر اموال شوهر، ارث می برد.

۲۶۶. پولی که بابت دیه قتل از طرف قاتل یا شرکت بیمه به خانواده مقتول داده می شود، در چه راهی باید صرف شود؟

دیه مانند بقیه اموال باقیمانده از میت، به ورثه او می رسد بلی هر یک از ورثه اگر مایل باشند، می توانند نسبت به سهم خود، آن را صرف کار خیری برای میت کنند.

۲۶۷. آیا قاتل، از مقتولی که با او خویشاوند است، ارث می برد؟

در قتل عمد، قاتل مطلقاً ارث نمی برد و در شبه عمد و قتل خطا، قاتل از دیه ارث نمی برد.

۲۶۸. دیه در قتل عمد، شبه عمد، و خطائی، به چه کسانی می رسد؟

دیه قتل خطا و شبه عمد، به همه ورثه می رسد، و در قتل عمد

نیز اگر مصالحه بر دیه شود، همه ورثه حتی زوجین (با آنکه حق قصاص ندارند) ارث می برند. قابل ذکر است که دیه در حکم مال مقتول است، و باید بدهیها و وصایای نافذه میت از آن اخراج شود.

حدود

۲۶۹. بعضی از متهمین پس از صدور حکم حد یا تعزیر، پشیمان شده، از گناه خود توبه می کنند؛ آیا این توبه، موجب سقوط حد می شود؟

توبه و ندامت مذکور، در سقوط حد، تأثیر ندارد؛ مگر آن که جرم با اقرار ثابت شده باشد که در این صورت، قاضی می تواند عفو کند؛ اما توبه قبل از حضور در نزد قاضی، در حق الله، باعث سقوط حد است.

۲۷۰. کسی که مرتکب زناى محصنه شده، آیا می تواند خودکشی کند؟

خودکشی، در هر حال، حرام است و راه توبه، همواره باز است.

ص: ۷۰

۲۷۱. شرکت در جلسات صوفیه و رفتن به خانقاه و مجالس عزاداری آنها چه حکمی دارد؟

رفتن به خانقاه، و شرکت در برنامه ها و جلسات صوفیه اگر چه به عنوان ذکر و مدح امیر المؤمنین علیه السلام و عزاداری برای حضرت سید الشهداء علیه السلام در مراکزی که به عنوان حسینیه برقرار کرده اند، و کمک مادی و همکاری با آنها، و حضور در مجالس ختم اموات آنها و دریافت هدایا از آنها، ترویج بدعت و حرام است، و جداً باید از آنها پرهیز شود، و باید دیگران را نیز از ارتباط با آنها نهی و نسبت به خطر ضلالت و گمراهی هشدار داد.

۲۷۲. در بعضی مجالس عروسی، متأسفانه از مشروبات الکلی استفاده می شود؛ آیا شرکت در آن مجالس بدون خوردن مشروب جایز است؟

حضور در مجالسی که در آن شراب نوشیده می شود، حرام است.

۲۷۳. کشیدن سیگار چه حکمی دارد؟

اگر موجب ضرر قابل توجه فعلی و در کوتاه مدت باشد، جایز نیست.

۲۷۴. انتقاد از نامزدهای انتخابات و بیان نکات منفی آنها برای دیگران چه حکمی دارد؟

در صورتی که در مقام مشورت برای رأی دادن باشد و فقط

نقاط ضعفی را که مربوط به حوزه فعالیت او است، بیان نمایند، اشکال ندارد؛ اما توهین، تحقیر، مذمت و تهمت نسبت به مؤمن، حرام است.

۲۷۵. آیا ترقه هایی که در چهارشنبه سوری زده می شود، اشکال دارد؟

ترساندن و ایجاد مزاحمت و آزار مؤمنین به هر صورت حرام است.

۲۷۶. چنانچه کسی به ناچار در محیطی باشد که نوار مبتذل پخش می شود، تکلیفش چیست؟

باید توجه داشت که استماع و گوش دادن به موسیقی حرام است، ولی به گوش رسیدن حرام نیست. بنابراین، در صورت اضطرار، توقف در آن محیط مانعی ندارد و به موسیقی گوش نکند؛ هر چند به گوش او برسد.

۲۷۷. کمک به خودکشی بیماران لاعلاج که درد شدید دارند، چه صورت دارد؟

خودکشی و کمک به آن، در هر صورت، حرام است و ناراحتی و درد شدید، مجوز خودکشی نیست.

۲۷۸. موهای صورتم کم رشد و تُنک است و زیبا نیست. آیا می توانم صورتم را تیغ بزنم تا موهای آن رشد بیشتری پیدا کند؟

اگر صدق ریش کند، تراشیدن آن جایز نیست؛ البته لازم نیست که موهای صورت خود را بلند بگذارید تا به خاطر تنک بودن، به زیبایی شما لطمه بخورد؛ بلکه اگر با ماشینی اصلاح کنید که مقدار باقیمانده، صدق ریش کند، کافی است.

۲۷۹. اگر کسی بگوید فلان کار را انجام بده، گناهِش به گردن من، آیا برای انجام دهنده گناه نمی نویسند؟

کسی که عمل خلاف را مرتکب شده گناهکار است و دیگری نیز به جهت امر یا تشویق به آن، معصیت کرده است.

۲۸۰. اگر زنی شوهر دار مرتکب خلاف شرعی گردید و سپس پشیمان شد، و توبه کرد، آیا لازم است به شوهر بگوید، و رضایت او را جلب کند؟

بر او واجب است که از این عمل شنیع توبه کند، و از گفتن آن به دیگران حتی شوهر جداً اجتناب نماید.

۲۸۱. خال کوبی برای خانم ها چه صورت دارد؟

اگر ضرر مهم و مورد توجه نداشته باشد، اشکال ندارد، و لکن زینت محسوب می شود و باید از نامحرم بپوشاند.

۲۸۲. سقط جنین نامشروع، چه حکمی دارد؟

جایز نیست.

۲۸۳. اخیراً افرادی به عناوین مختلف ادعای ارتباط با معصومین علیهم السلام خصوصاً حضرت ولی عصر عجل الله تعالی فرجه را می نمایند و بعضی مدعی پیام هایی برای مردم از ناحیه آن حضرت هستند؛ پذیرش این ادعا و ترویج ایشان چه صورت دارد؟ بر حسب بعضی از روایات، نسبت به چنین ادعایی مأمور به تکذیب هستیم و مؤمنین باید از پذیرش و ترویج آن اجتناب نمایند.

۲۸۴. آیا صدقات مستحبی و کفارات را می توان به سادات داد؟

دادن صدقات مستحبی به سادات جایز است، اما کفاره غیر

سید را به سید ندهند.

۲۸۵. آیا در موقع شنیدن نام مبارک امام زمان علیه السلام با لفظ (قائم)، ایستادن واجب است؟

ایستادن، مستحب است و در روایتی آمده است که حضرت رضا علیه السلام وقتی نام مبارک امام زمان علیه السلام را شنیدند، ایستادند و به عنوان احترام، دست بر سر گذاشتند.

۲۸۶. آیا از پولی که به تدریج به عنوان صدقه در خانه کنار می گذاریم، می توانیم به عنوان قرض برداریم؟

پول مذکور تا وقتی به فقیر داده نشده، ملک مالک است و می تواند در آن تصرف کند.

۲۸۷. تکرار بعضی از فرازهای دعا، چه صورت دارد؟

سعی کنید دعاهایی را که از معصومین علیهم السلام رسیده است، به همان نحوی که نقل شده، بخوانید.

ص: ۷۴

۲۸۸. اگر قرآن سهواً از دست انسان بیفتد، وظیفه چیست و آیا کفاره دارد؟

کفاره ندارد؛ فوراً قرآن را برداشته و احترام نمایید.

۲۸۹. اگر قرآن به همراه داشته باشیم، رفتن به دست شویی چه صورت دارد؟

چنانچه صدق توهین به قرآن نکند، مثل این که قرآن در جیب لباس باشد و در معرض افتادن نباشد، اشکال ندارد.

۲۹۰. قرآن خواندن خانم ها در ایام عادت ماهانه چه حکمی دارد؟

خواندن قرآن، به جز آیه هائی که سجده واجب دارد، در ایام عادت مکروه است؛ یعنی ثواب کمتری دارد.

۲۹۱. نشستن بر روی روزنامه هایی که معمولاً آیات قرآن و احادیث بر روی آنها نوشته شده و پهن کردن آنها در کف ماشین،

چه صورت دارد؟

اگر بدانید آیات قرآن و اسامی مقدس بر روی آنها نوشته شده، زیر پا انداختن و نشستن بر روی آنها حرام است.

۲۹۲. برای دانشجویانی که وقت زیادی ندارند، خواندن چه مقدار قرآن را در روز توصیه می کنید؟

دانشجویان عزیز با خواندن چند آیه از قرآن در هر روز و با توجه به معانی آنها، می توانند ارتباط خود را با قرآن قوی تر نمایند. مطالعه حداقل یک صفحه تفسیر فارسی روان، به طور مستمر، برای آگاهی بیشتر نسبت به معارف قرآن، مطلوب است،

و مستحب است حداقل پنجاه آیه تلاوت شود.

۲۹۳. آیا قرآنی را که فرسوده شده و قابل استفاده نیست، می‌توانیم دفن کنیم یا بسوزانیم؟
سوزاندن آن حرام است؛ ولی می‌توانید در محل پاکی که در معرض هتک نباشد، دفن کنید.

ص: ۷۶

احکام امر به معروف و نهی از منکر

۲۹۴. آیا کسی که خودش به معروف عمل نمی کند و مرتکب گناه می شود، حق دارد دیگران را امر و نهی کند؟

آری، بر او هم واجب است که با تحقق شرایط، امر به معروف و نهی از منکر کند؛ البته باید بداند که اگر بخواهد سخنش در قلب دیگران جای گیرد و تأثیر بگذارد، با عمل و رفتار خود بهتر می تواند به این هدف دست یابد.

۲۹۵. شرایط امر به معروف و نهی از منکر چیست؟

۱. آمر و ناهی، باید معروف و منکر را بشناسند.

۲. احتمال دهد امر و نهی او تأثیر دارد.

۳. امر و نهی، مفسده ای (ضرر جانی، مالی مهم و آبرویی) نداشته باشد.

۴. کسی که معروف را ترک می کند، و نیز کسی که منکر را انجام می دهد، بر ادامه عمل خود اصرار داشته باشد.

۲۹۶. آیا امر به معروف و نهی از منکر بر شخصی که شناخت و آگاهی کافی از معروف و منکر ندارد، واجب است؟

خیر، واجب نیست؛ ولی باید شرایط و مسائل امر به معروف را یاد بگیرد تا دچار اشتباه نگردد.

۲۹۷. اگر کسی عملی را مرتکب شود که مرجع تقلید من آن را حرام می داند، ولی به نظر مرجع تقلید خودش جایز است، آیا

باید او را از آن عمل نهی کنم؟

خیر، نهی او در این خصوص مورد ندارد.

۲۹۸. در فریضه امر به معروف و نهی از منکر، آیا یک بار تذکر دادن کافی است یا باید چندین بار تکرار کند؟

اگر در تکرار تذکر، احتمال اثر می دهد، باید تکرار کند.

۲۹۹. اگر پدر و مادر انسان، مرتکب گناه شوند، آیا نهی از منکر آنان بی احترامی محسوب نمی شود؟

خیر، نهی از منکر آنان. با فراهم بودن شرایط آن - بر فرزند واجب است؛ البته سعی کند این کار را با سخن نرم و اخلاق نیک، انجام دهد و این امر، بی احترامی به آنان محسوب نمی شود و اگر تأثیر نکرد، وظیفه دیگری ندارد.

۳۰۰. در زمان حکومت اسلامی، اگر نیروی انتظامی در برخورد با مفسد اجتماعی از خود جدیت نشان ندهد، وظیفه مردم چیست؟

این واجب با وجود شرائط از کسی ساقط نمی شود، مگر آنکه دیگران به این فریضه عمل نمایند.

والحمد لله رب العالمین

ص: ۷۸

بسمه تعالی

هَلْ يَسْتَوِي الَّذِينَ يَعْلَمُونَ وَالَّذِينَ لَا يَعْلَمُونَ

آیا کسانی که می‌دانند و کسانی که نمی‌دانند یکسانند؟

سوره زمر / ۹

آدرس دفتر مرکزی:

اصفهان - خیابان عبدالرزاق - بازارچه حاج محمد جعفر آواده ای - کوچه شهید محمد حسن توکلی - پلاک ۱۲۹/۳۴ - طبقه

اول

وب سایت: www.ghbook.ir

ایمیل: Info@ghbook.ir

تلفن دفتر مرکزی: ۰۳۱۳۴۴۹۰۱۲۵

دفتر تهران: ۰۲۱ - ۸۸۳۱۸۷۲۲

بازرگانی و فروش: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

امور کاربران: ۰۹۱۳۲۰۰۰۱۰۹

مرکز تحقیقات رایانگی

اصفهان

گامی

WWW

برای داشتن کتابخانه های تخصصی
دیگر به سایت این مرکز به نشانی

www.Ghaemiyeh.com

www.Ghaemiyeh.net

www.Ghaemiyeh.org

www.Ghaemiyeh.ir

مراجعه و برای سفارش با ما تماس بگیرید.

۰۹۱۳ ۲۰۰۰ ۱۰۹

